

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
**Əmək haqqı və
pensiylar
artacaq - rəsmi
açıqlama**
yazısı səh.4-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 24 sentyabr 2024-cü il Çərşəbə axşamı № 172 (8545) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

ABŞ Kongresi Bakının "qırmızı xətti"ni keçdi

Bayden
administrasiyası
Bakı-Vaşinqton
münasibətlərini
fəlakətə aparır

yazısı səh.12-də

Nyu-Yorkda Əliyev-Paşinyan görüşü olmadı, bəs nazirlər?..

yazısı səh.9-da

Payızın 44 anı - 27 sentyabra gedən yol...

yazısı səh.4-də

Azərbaycan yeni silahların izində - İtaliya nələr təklif edir...

yazısı səh.8-də

Kənd təsərrüfatı xərcləri azaldılır

yazısı səh.3-də

Bakı-Sumqayıt qatarları üzrə tariflər artırılır

yazısı səh.2-də

Varlı övladlarını internet qumarında belə soyublar - həbslərin yeni təfərrüatı

yazısı səh.14-də

İsrail Livanda "Hizbullah"ın mövqelərini bombaladı - 200 ölü

yazısı səh.2-də

Azərbaycana da gəldi - əsas qadınları tutur, 89 gün davam edir...

yazısı səh.15-də

Bu sahədə mütəxəssis çatışmazlığı 1 milyona çatacaq

yazısı səh.14-də

Xəzəri Bakıdan ayırmaq planı - hökumətin qərarının pərdəarxası

yazısı səh.13-də

AZƏRBAYCANA QARŞI XAIN PLAN - PREZİDENT DE-ŞİFRƏ ETDİ!

İlham Əliyevdən xəbərdarlıq: "Ermənistanı silahlandırانlar bilməlidir ki, bütün gələcək hadisələrə görə birbaşa onlar cavabdehlik daşıyacaqlar"

yazısı səh.5-də

"Ölkədə dollar satışı məhdudlaşdırıla bilər" iddiası

Ekspert: "Manatın dollara nisbətini saxlamasına dair nə hökumətin, nə də Mərkəzi Bankın xalq qarşısında cavabdehliyi yoxdur"

yazısı səh.6-da

Qurbanqulu
Berdiməhəmmədov

**Türkmən
prezidentinin
müəmmalı
məktubu -
rəylər**

yazısı səh.11-də

**Elxan Şahinoğlu:
"Prezidentin
xəbərdarlığı "hər
an müharibəyə
hazır olun"
deməkdir"**

yazısı səh.3-də

**İlham Şaban:
"Əsrin ikinci
müqaviləsi"
hökumətin dövlət
marqlarının
müdafiəsi sahəsində
uğurlu fəaliyyətinin
nəticəsidir"**

yazısı səh.10-da

Bakı-Sumqayıt qatarları üzrə tariflər artırılır, güzəşt olmayacaq

25 sentyabr tarixindən Abşeron dairəvi marşrutu üzrə sənişindəşimada tariflər artırılıb.

“APA-Economics” xəbər verir ki, bu barədə ADY-nin Sənişin daşımaları departamentinin rəisi Azər Fərəcov xidmət sahəsində tətbiq olunacaq yeniliklər və tarif siyasəti ilə bağlı Bakı Dəmiryol Vağzalında media nümayəndələri üçün təşkil olunan brifinqdə deyib.

Qeyd edilib ki, ADY-nin tətbiq etdiyi məsafə əsaslı tarif siyasətinə əsasən, sənişinlər minimum 0.40 AZN ödəməklə mənzilbaşına çatacaq ki, bu da ölkədə ictimai nəqliyyat növləri arasında ən aşağı tarifiedir. Ümumilikdə Abşeron dairəvi marşrutu üzrə gediş haqları məsafədən asılı olaraq 0.10-0.20 AZN arası artırılacaq.

Vurğulanıb ki, bütün bu yeniliklər beynəlxalq standartlara uyğun şəkildə həyata keçirilir və tətbiq olunan yeni qiymət siyasəti daha təhlükəsiz və keyfiyyətli xidmət təqdim etməyə yönəlib.

“Dəmir yolunda fərqli əhali qrupları üzrə (jurnalist, tələbə və sair -red.) hansısa güzəştlərin tətbiqi məsələsi müzakirə obyektidir deyil”. Bu barədə ADY-nin Sənişin daşımaları departamentinin rəisi Azər Fərəcov media nümayəndələri üçün təşkil olunan brifinq zamanı bildirib.

Onun sözlərinə görə, qeyd olunan məsələ hazırda müzakirə olunmur.

“Gələcəkdə bununla bağlı hansısa bir təklif və ya qərarlaşdırılmış məlumat olsa, sizinlə bölüşəcəyik”, - Azər Fərəcov qeyd edib.

The Economist: “Türkiyə lirəsi 3,8 qəpiyə enəcək”

Türkiyə lirəsi 2029-cu ilə kimi Azərbaycan manatı qarşısında ucuzlaşmaqda davam edəcək.

“APA-Economics” xəbər verir ki, bu barədə “The Economist Group”-un araşdırma və təhlil bölməsi olan “Economist Intelligence Unit”-in (EIU) ölkə ilə bağlı proqnozunda bildirilib.

EIU-nun proqnozuna görə, qarşıdakı TL manat qarşısında 4 il ərzində 24% civarında ucuzlaşacaq. Türkiyə lirəsinin məzənnəsi 2024-cü il üzrə 0,050 AZN, 2025-ci ildə 0,042 AZN, 2026, 2027 və 2028-ci illərdə isə 0,038 AZN səviyyəsində formalaşacaq.

Qeyd edək ki, Türkiyə lirəsi hazırda digər valyutalar qarşısında ucuzlaşmaqda davam edir. TL dollar qarşısında 34 səviyyəsinə qədər düşüb. Azərbaycan Mərkəzi Bankının açıqladığı son məzənnəyə əsasən, TL 0.0498 manat səviyyəsində ticarət edilir.

Ərdoğan: “Azərbaycan və Ermənistan mühüm şans əldə edib”

Azərbaycan və Ermənistan Cənubi Qafqazda uzunmüddətli sülh və sabitliyin təmin edilməsi üçün mühüm şans əldə ediblər.

Bunu Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Nyu-Yorkda Türk

Evində ABŞ-ın bir sıra beynəlxalq mərkəzlərinin nümayəndələri ilə görüşündə bildirib.

“Biz dövlətlərin suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə, eləcə də beynəlxalq hüquq normalarına hörməti sarsılmaz hesab edirik, müasir dünyanın bu prinsiplərə hər zamankından daha çox ehtiyacı var”, - o deyib.

Ərdoğan bu məqsədlərə çatmaq üçün çoxqütblü dünya nizamının gücləndirilməsinin vacibliyinə də işarə edib. **Ölkə.Az**

İran Qərbə əl uzatdı: Tehran yeni danışıqlara can atır

Prezident Məsud Pezeşkiannın başçılıq etdiyi İran nümayəndə heyəti Nyu-Yorkda BMT Baş Assambleyasının 79-cu sessiyası çərçivəsində Tehranın nüvə proqramına dair Birgə Hərtərəfli Fəaliyyət Planı (JCPOA) üzrə danışıqların yeni raunduna başlamağa çalışacaq.

Modern.az xəbər verir ki, bunu İranın xarici işlər naziri Abbas Araçqi deyib.

“Mən Nyu-Yorkda prezidentdən bir neçə gün çox olacağam və başqa ölkələrin xarici işlər nazirləri ilə daha çox görüşüm olacaq. Biz nüvə məsələləri üzrə danışıqların yeni raunduna başlamağa çalışacağıq”, - deyərək Araçqi Telegram kanalında yayımladığı videoda bildirib.

Yeni Bakı-Sumqayıt yolu nə vaxt çəkiləcək? - açıqlama

Hazırda ən böyük tıxac Bakı-Sumqayıt yolunun Xırdalan dairəsi - “20 Yanvar” metrosu hissəsində olur. Bu yolda günün istənilən saatında tıxac var. Buna görə də Bakı və Sumqayıt arasında alternativ yol çəkilməlidir.

Musavat.com bildirir ki, bunu Bakupost.az-a nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Eldəniz Cəfərov deyib.

O bildirib ki, 2027-ci ilin sonunadək Bakı və Sumqayıt şəhərlərini birləşdirən yeni magistral avtomobil yolunun inşası planlaşdırılıb. Bu, Bakı şəhərinin 2040-cı ilədək inkişafına dair Baş planında öz əksini tapıb. Məlumatlar olsa da, layihə hələ ki ictimai müzakirəyə çıxarılmayıb.

“Bakı-Sumqayıt yolunda tıxac dözülməz olduğundan, bu istiqamətdə nəinki bir, hətta bir neçə alternativ yolun yaradılmasına ehtiyac var. Bu, Bakı-Sumqayıt yolunda nəqliyyat yükünün azalmasına səbəb olar. Vaxtilə Sulutəpə və Xocasən qəsəbələrindən keçməklə Yasamal rayonu ərazisində Xarici Dairəvi Yolu ilə birləşən 2-ci şimal-qərb yeni giriş-çixış yolunun yaradılması müzakirə olunmuşdu. Bu paytaxta alternativ girişi təmin edəcək bir yol olacaqdı. Amma nədənsə hələ ki bu layihədən bir xəbər yoxdur”.

İsrail Livanda “Hizbullah”ın mövqelərini bombaladı - 200 ölü

İsrail ordusunun Livanın cənubunda “Hizbullah”ın mövqelərinə endirdiyi zərbələr nəticəsində ölənlər və yaralananların sayı artıb.

APA xəbər verir ki, Livan Səhiyyə Nazirliyinin yaydığı məlumata görə, ölənlərin sayı 182-yə çatıb, 727 nəfər isə yaralanıb.

Qeyd edək ki, dünən şəhər saatlarında İsrail ordusu mülki şəxslərə “Hizbullah”ın silah saxlamaq üçün istifadə etdiyi yerlərdən uzaqlaşmaları barədə xəbərdarlıq edib.

Rusiya nüvə silahı sınağı keçirə bilər

Rusiya nüvə silahı sınağı keçirə bilər.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Sergey Ryabkov bildirib.

Onun sözlərinə görə, Rusiyanın nüvə sınaqlarının keçirilməsi məsələsində mövqeyi dəyişməyib.

“Moskva nüvə sınaqları keçirə bilər, lakin əgər ABŞ bu sınaqları keçirməkdən çəkinərsə, Rusiya bunu keçirməyəcək”, - rusiyalı nazir müavini vurğulayıb.

Şəmkirdə faciə - 3 nəfəri “tok” vurub öldürdü

Şəmkirdə üç nəfəri elektrik cərəyanı vuraraq öldürüb.

“Report” xəbər verir ki, hadisə Şəmkir rayon Kö-nüllü kəndi ərazisində qeydə alınıb.

Dəmir nərdivanın elektrik xəttinə toxunması nəticəsində 3 nəfəri elektrik cərəyanı vurub.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Prezident İlham Əliyev VII çağırış Milli Məclisin ilk iclasındakı çıxışında ölkə qarşısında duran bəzi vəzifələri açıqlayıb. APA xəbər verir ki, dövlət başçısı deyib: "Birinci nömrəli vəzifə hərbi gücümüzün artırılmasıdır. Baxmayaraq ki, İkinci Qarabağ müharibəsi və antiterror əməliyyatı arxada qaldı, həm dünyada gedən proseslər, yeni münaqişə, müharibə ocaqlarının yaranması və ətrafımızda gərginliyin artması, eyni zamanda Ermənistanı revansizm meyilləri bizi bu sahəyə daim diqqət göstərməyə vadar edir".

Azərbaycan Prezidenti Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bərpasının da ölkə qarşısında duran vəzifə olduğunu söyləyərək qeyd edib: "Ancaq biz əgər hərbi sahəyə diqqətimizi azaltsaq və oraya ayrılan vəsaiti lazımı səviyyədə təmin etməsək, gələcəkdə bizi problemlər gözləyə bilər".

Prezident onu da deyib ki, Ermənistanı revansist qüvvələr baş qaldırır. Bu, tək cə marginal siyasi ünsürlər deyil, eyni zamanda bugünkü Ermənistan hakimiyyəti bu fikirlərlə, bu xülyələrlə yaşayır.

Onların İkinci Qarabağ müharibəsinin və antiterror əməliyyatının nəticələri ilə barışmaq istəmədiklərini vurğulayan dövlət başçısı bəyan edib ki, qələbəmizi həzm edə bilməyən xarici dairələr bizə qarşı yeni planlar hazırlayıb. Əldə edilmiş məlumatların bunu göstərdiyini vurğulayan dövlət başçısı bildirib: "Media kampaniyası, qarayaxma, iftira, böhtan kampaniyalarının da məqsədi məhz budur. Bu mövzunu daim gündəlikdə saxlamaq və

Prezidentin parlamentdə hərbi gücünü artırmaq xəbərdarlığının səbəbi

Elxan Şahinoğlu: "Bu, "hər an müharibəyə hazır olun" deməkdir"

ümidlə yaşamaq ki, nə vaxtsa Azərbaycan büdrəse, zəifləsə, yenidən bizə qarşı bu çirkin hərəkətlər başlasın. Yeni biz bunu bilməliyik. Azərbaycan iqtidarı bunu bilir, ictimaiyyət də bunu bilməlidir. Ona görə arxayınlaşmağa bizim heç cür imkanımız yoxdur".

Prezident eyni zamanda xəbərdarlıq edib ki, Ermənistan və onun arxasında duran istənilən ölkə bilməlidir ki, bizimlə şantaj və ultimatum dili ilə danışmaq

mümkün olmayacaq. İstənilən cavabı verməyə hazırıq, buna qadırıq və hər zaman buna hazır olmalıyıq.

Prezidentin bu açıqlamaları və xəbərdarlığı vəziyyətin ciddiliyindən və hər an müharibə ehtimalının olduğundan xəbər verir?

Politoloq Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"a şərhində bildirdi ki, Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın İkinci Qarabağ müharibəsində qələbəsinə, o cümlədən Qarabağ və Şərqi

Zəngəzur üzərində suverenliyini bərpa etməsinə baxmayaraq, ölkəmizin hələ də müxtəlif təhlükələrlə üzləşdiyini bildirib: "Dövlət başçısı Azərbaycanın quru sərhədlərinin bağlı qalmasını bununla əsaslandırır. "Quru sərhədlərimizin bağlı olması bizi çox böyük fəlakətlərdən xilas etdi" deyən dövlət başçısı böyük ehtimalla təhlükə barədə kəşfiyyət məlumatlarına əsaslanıb. Prezidentin "hətta bu gün - sərhədlər bağlı olan

vaxtda təhlükəli hərəkətlər aparılır və bu hərəkətlərin qarşısı alınır" cümləsi ondan xəbər verir ki, yaxın müddətdə quru sərhədlər açılmayacaq. Deməli, hələ müxtəlif təhlükələrdən qurtulmamışıq. Dövlət başçısı qəti əmindir ki, bir sıra Qərb ölkəsi Ermənistanı Azərbaycana qarşı silahlandırır. Ermənistanı silahlandıran əsas Qərb ölkəsi Fransadır. Bu ölkənin Cənubi Qafqaz siyasətində dəyişən heç nə yoxdur. Ermənistanın silahlandırılması həm də o deməkdir ki, İkinci Qarabağ müharibəsində ağır məğlubiyyətlə üzləşən ölkə qısa müddətdə hərbi gücünü artırmağa çalışsın və Azərbaycan qarşısında duruş gətirə bilsin. Ermənistanın silahlandırılması bölgədə növbəti toqquşma ehtimalını artırır. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Azərbaycanla yeni müharibədə maraqlı olmadığını bildirsə də, ordusu na tam nəzarət edə bilmir, özü də bir neçə dəfə deyib ki, "Ermənistan ordusunda beşinci kolon" mövcuddur. Bu isə o deməkdir ki, həmin "beşinci kolon" müxtəlif xari-

ci dairələrin əlində Azərbaycana qarşı alətə çevrilə bilər. Ona görə də Prezidentin xəbərdarlığı və açıqlaması həm də "hər an müharibəyə hazır olun" deməkdir".

Politoloq qeyd etdi ki, Prezident İlham Əliyevin Azərbaycana qarşı media kampaniyasından danışarkən, "xarici dairələr Azərbaycana qarşı yeni planlar hazırlayıb" cümləsini işlətməsi ciddi məsələyə işarədir: "Bura Qərbdəki dairələrlə yanaşı İrandakı mühafizəkar dairələr də aid etmək olar. Çünki Azərbaycana qarşı qarayaxma və media kampaniyasını İrandakı dairələr də həyata keçirirlər. Həmin dairələr Zəngəzur dəhlizinə qarşı bütün güclərini səfərbərləyiblər. Halbuki Zəngəzur dəhlizi bölgəyə sülh və əməkdaşlıq gətirəcək. Azərbaycana qarşı media kampaniyasının arxasında Bakıda noyabr ayında keçiriləcək COP29 tədbiri də dayanır. Bakıda bu kimi tədbirlərdən əvvəl hər zaman belə kampaniyalar həyata keçirilib".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Kənd təsərrüfatı xərcləri azaldılar

Komitə sədri səbəbini açıqladı:

"Büdcədə bu, azalma kimi göstərilərsə də..."

Gələcək ilin dövlət büdcəsində kənd təsərrüfatına ayrılan xərclərin azalması gözlənilir. Maliyyə Nazirliyinin məlumatına görə, 2025-ci ildə Azərbaycanda kənd təsərrüfatı xərclərinin 1 milyard 171,9 milyon manat olması nəzərdə tutulur. Bu, 2024-cü ilin təsdiq olunmuş proqnozu ilə müqayisədə 2,55 % azdır.

Məsələ ilə bağlı Modern.az-a danışan Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri Tahir Rəzayev bildirib ki, xərclərin azalması müəyyən şərtlərlə əlaqədardır:

"Əslində bu, azalma deyil, müəyyən tədbirlər çərçivəsində atılan addımdır. Büdcədə bu, azalma kimi göstərilərsə də, əslində müəyyən tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün əlavə vəsaitlər ayrılırdı. Amma son-

radan qərar verildi ki, bu vəsaitlərin ayrılması digər sahələrə yönəldilsə daha yaxşı olar. Bildiyimiz kimi, kənd təsərrüfatı sahəsində 3,4%-lik artım var".

Millət vəkili bildirib ki,

bütün kənd təsərrüfatı sahələrində məhsul istehsalı xeyli artıb: "Pambıqçılıq, taxılçılıq, üzümçülük sahələrində artım gözü qarşıdır. Bu sahədə yeni texnologiyaların tətbiqi vacib məsələ kimi

qarşıya qoyulur. Burada ən vacib məsələ məhsuldarlığın artırılmasıdır. Elə sahələr var ki, orada daha az məhsul əldə edilir. Ona görə də mütləq kənd təsərrüfatı məhsuldarlığı artırılmalıdır.

Cənab Prezident də öz çıxışlarında bunu dəfələrlə qeyd edib. Ölkədə xüsusilə ərzaqlıq buğdaya tələbat var. Azərbaycan buğda tələbatının 60-65% həcmi özü ödəyir, 1 milyon tona yaxın taxıl Ukrayna və Rusiyadan alırıq. Ona görə də qarşıya qoyulan vəzifələrdən biri ərzaqlıq buğdaya olan tələbatın ödənilməsidir. Nəzərdə tutulur ki, bir neçə il ərzində məhsuldarlıq artırılaraq bu əldə edilə bilər. Heyvandarlıq sahəsində uğurlar əldə edilir. Ölkəmiz öz tələbatını 90-95% ödəyə bilər. Müəyyən məhsullar həm xaricdən alınır, həm də xarici ölkələrə ixrac olunur. Ölkəmizdə ixrac potensialı da artıb. Artıq dünyanın 130-dan çox ölkəsinə məhsul ixrac edirik. Bu məhsullara pambıq, meyvə-tərəvəz məhsulları, gön-dəri məhsulları və digərləri daxildir. Bu da əlavə gəlir gətirən sahələrdir".

T.Rəzayev qeyd edib ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə də vacib tədbirlər həyata keçirilir:

"Minalardan təmizlənmiş ərazilərdə kənd təsərrüfatı məhsulları yetişdirilir. 1000 hektara yaxın sahədə buğda, qarğıdalı, arpa və digər məhsullar əkilir. Bunlar ölkənin kənd təsərrüfatına öz faydasını verir. Sözsüz ki, burada təhlükəsizlik təmin olunduqdan sonra digər sahələrin inkişafı da baş verəcək. Son iki ildə Kəlbəcərə arı ailələri köçürülüb. Heyvandarlıqla məşğul olan fermerlər də heyvanlarını bu ərazilərə gətirirlər. Sözsüz ki, bu addımlar olduqca faydalıdır. Həmin ərazilərdə balıqçılıq, meyvəçilik, bağçılıq, pambıqçılıq, taxılçılıq inkişafı üçün münbit şərait var. Sovetlər dövründə elə sahələr olub ki, ölkəni kənd təsərrüfatı məhsulları ilə 18% həmin bölgə təmin edib. Ona görə də bu sahədə qərarlar var. Ölkədə bu gün əsas diqqət toxumçuluğun inkişaf etdirilməsi, keyfiyyətli toxumların əldə olunması və heyvanların cinsinin yaxşılaşdırılmasıdır".

Əmək haqqı və pensiyalar artacaq - Prezidentdən müjdə

"İqtisadi sahədə bu ilin göstəriciləri, hesab edirəm ki, müsbətdir. Səkkiz ayda iqtisadiyyat 4 faizdən çox artıb. Qeyri-neft sektorunda 7 faiz olub".

APA xəbər verir ki, bu sözləri Prezident İlham Əliyev VII çağırış Milli Məclisin ilk iclasındakı çıxışında söyləyib.

Son beş il ərzində Azərbaycanda minimum əməkhaqqının 2,7 dəfə, minimum pensiyanın 2,5 dəfə artdığını deyən dövlət başçısı qeyd edib: "Onu da bildirməliyəm ki, artıq göstəriş verildi ki, gələn ildən minimum əmək haqqı və minimum pensiya yenə də artırılacaq".

Azərbaycanın və regionun taleyini dəyişən 44 günlük Vətən müharibəsinin başlanmasının 4-cü ildönümü yaxınlaşır. 27 sentyabr 2020-ci ildə işğalçı Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcürəti 30 ilə yaxın müddətdə dolmaqda olan "bardağın son damcısı" təsirini yaratdı. Azərbaycan dövləti və xalqı "Yetər artıq!" deyib torpaqlarının azad olunması uğrunda savaşa qalxdı. İllərdən bəri bu günə hazırlaşan şanlı Ordumuz dünyanı heyretə gətirən əməliyyatlara başladı. Prezident İlham Əliyev ötən həftə Qarabağ Universitetində çıxışında bu şanlı döyüş yolunu belə təsvir etdi: "44 gün ərzində şanlı Ordumuz hər gün irəli gedirdi, hər gün yaşayış məntəqələri işğalçılardan azad edirdi və bildiyimə görə, dünya hərbi tarixində buna oxşar hərbi əməliyyatlar olmamışdır. Bir gün belə geriye addım atmamışıq, hər gün bir neçə kənd, bir neçə qəsəbə, şəhər azad edildirdi. Bir nəfər olsun döyüş meydanını tərk etməmişdir. Amma Ermənistanın rəsmi nümayəndələrinin özlərinin etirafına görə, Ermənistan ordusunda 12 mindən çox fərari olmuşdur. Bu, nəyi göstərir? Əlbəttə ki, xalqımızın yüksək məənəvi keyfiyyətlərini göstərir. Bununla bərabər, onu göstərir ki, sinəsini qabağa verən gənclər o qədər vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunmuşdur ki, onlar üçün Vətən torpaqlarını azad etmək ən şərəfli missiya olmuşdur. Sinəsini qabağa verən, ölümə gedən gənclər bir amalla yaşayırdılar ki, milli ləyaqətimizi bərpa edək və bunu etdik. Ona görə məənəvi-psixoloji üstünlük bir daha bizim ümumi üstünlüyümüzü göstərir. Müharibədən keçmiş ölkə kimi və Ali Baş Komandan kimi müharibənin nəticələrini şərtləndirən amillərə nəzər salaraq, təhlil edərək tam əminliklə deyə bilərik ki, birinci yerdə, birinci növbədə milli ruh məsələləridir, məənəvi hazırlıqdır. Təbii ki, peşəkarlıq, qəhrəmanlıq, texniki təchizat - bütün bunlar da vacib amillərdir. Ancaq məənəvi üstünlük olmasa, milli düşüncə olmasa, heç bir ən güclü ordu heç vaxt heç bir qələbə qazana bilməz.

Bildiyiniz kimi, bu gün dünyada bir çox yerlərdə müharibələr, hərbi münaqişələr, toqquşmalar gedir, onların sayı azalmır, artır və indi hər şey göz qabağındadır. Müqayisə etmək üçün də kifayət qədər imkanlarımız var, məlumatlarımız var. 44 gün ərzində bu çətin coğrafiyada düşmənin 5-6, bəzi yerlərdə 7 müdafiə xəttini yaraaraq hər gün irəliyə getmək, itkilər verərək aşağıdan yuxarıya qalxmaq, Şuşa kimi alınmaz qalanı sıldırım qayalarla dirmaşaraq ancaq yüngül silahlarla azad etmək, - müasir tarixdə hansı ordu buna bənzər qəhrəmanlıq, peşəkarlıq göstərmişdir! Bu, həqiqətdir.

Təbii ki, biz bu Qələbə ilə, haqlı olaraq hərbiçilərimizlə fəxr edirik və əbədi fəxr edəcəyik. Ancaq əminəm ki, hər bir qərəzsiz təhlilçi, hərbi ekspert və obyektiv insan bizim bütün bu 44 günlük qəhrəmanlıq salnaməsini təhlil edərək eyni nəticəyə gəlməlidir".

Harbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Ordusunun və xalqının 44 günlük müharibədə qəhrəmanlığını olduqca mükəmməl təsvir edib: "27 sentyabrda başlanan Vətən müharibəsi 21-ci əsrin müharibəsi idi. Bu müharibə dünya hərbi tarixinə düşüb, dünyanın hərbi məktəblərində Azərbaycan Ordusunun hərbi əməliyyatları, taktikası öyrənilir və tədris edilir.

Vətən müharibəsi bir daha sübut etdi ki, Azərbaycan Ordusunun hər bir fərdi özünü Vətən uğrunda fəda etməyə və düşməne sarsıdıcı zərbə vurmağa qadirdir. İlk gündən-sentyabrın 27-dən xalqımızın bu savaşda əzmkarlığı aydın göründü. Gedən döyüşlər bizim hansı iradəyə, hansı hisslərə sahib olduğumuzu göstərdi.

Həmçinin bu qələbə qonşusunun torpağına göz dikən, xalqımızın humanistliyindən, qonaqpərvərliyindən, etimadından, etibarından sui-istifadə edən ermənilərin iç üzünü, əsl simasını dünyaya bir daha göstərdi. Hər kəs gördü ki, ermənilər yalan iddialarla bəşəriyyətə fəlakət və bəla gətirən faşist ideologiyasını utanıb çəkinmədən həyata keçirirlər. Bir daha dünyaya

məlum oldu ki, tarix boyu ermənilər azərbaycanlılara və türklərə qarşı amansız olmuş, insanlığa sığmayan terror aktları, dəhşətli soyqırımları törətmişlər.

Ermənistanın təcürətinə və növbəti hərbi təcürətinə cavab olaraq Azərbaycan xalqı torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi, Ermənistanın sülhə məcbur edilməsi, BMT Təhlükəsizlik Şurasının məlum qətnamələrinin tələblərinin yerinə yetirilməsi, məcburi köçkünlərin öz doğma torpaqlarına qayıtması və ədalətin bərpası üçün Vətən müharibəsinə başladı. Bu müddət ərzində Azərbaycan xalqı ilə yanaşı, bütün dünya ermənilərin nə qədər vandal, vəhşi xislətə malik

Payızın 44 anı - 27 sentyabra gedən yol...

Azərbaycan Ordusunun dünyanı heyretə gətirməyə başladığı günlərin başlanğıcı

olduqlarının bir daha şahidi oldu. Döyüş meydanında ağır məğlubiyyətlərlə üzləşən Ermənistan ordumuzun hər yeni uğuruna yalnız bir o qədər aciz, azgün və namərd şəkildə reaksiya verirdi. Ermənistan ordusu dəfələrlə döyüş meydanından uzaq olan, hərbi obyektlərin olmadığı və mülki vətəndaşların məskunlaşdığı Azərbaycan torpaqlarını hədəf alaraq raket və mərmilərlə vasitəsilə kütləvi itkilərə səbəb olan terror aktları törətdi. Üstəlik, bu hadisələrin qadağan olunmuş silahlar vasitəsilə həyata keçirilməsi düşmənin azgünlüyünü iki qat artırır. Yaşanan dəhşətli hadisələr bütün dünyanı sarsıtsa da, xalqımız döyüş ruhunu, birliyini və iradəsini itirməyərək daha da əzmlə və mərdcəsinə Ali Baş Komandanı və ordumuzu dəstəkləməyə davam etdi. Həyatını itirmiş mülki həmvətənlərimizin qisasını mərdadətli ordumuz döyüş meydanında müvəffəqiyyətlə aldı. Müasir texnologiyalara yiyələnən, son nəsillərlə silahla sahib olan Azərbaycan Ordusu tarixi, əzəli torpaqlarımızı işğaldan azad etmək uğrunda beynəlxalq hüquq çərçivəsində legitim döyüşlər apardı və Böyük Zəfərimizi xalqımızın tarixinə həkk etdi. Azərbaycan sentyabrın 27-də başlanan ikinci Qarabağ müharibəsini hərbi-siyasi yolla 44 günə bitirdi".

Ekspert qeyd etdi ki, Azərbaycan Ordusu "sarsılmaz erməni ordusu"

mifini 44 günlük müharibənin ilk günündə məhv etdi. İlk gündən sonadək ordumuz ancaq irəlilədi. Bu, həqiqətdən də dünya hərbi tarixində rast gəlinməyən hadisə olaraq tarixə düşüb: "Azərbaycan xalqı və ordusu 27 sentyabrda Ali Baş Komandanın Vətən müharibəsinə başladığını elan etməsini sevinclə qarşıladı. Çünki qarşıda işğaldakı torpaqlarımızı azad etmək kimi şərəfli missiya dayanmışdı. Xalqımız, ordumuz bu missiyanı həyata keçirməyə hazır idi və bu anı çoxdan gözləyirdi. O an gəlib çatmışdı və bütün xalqımız hərsi öz sahəsində vətən uğrunda savaşa atıldı. Bu savaşın qələbə ilə başa çatması mümkün deyildi. Çünki Prezidentimizin də dedi ki, xalq vətən uğrunda savaşa başlamış və vahid yumruq halında birləşmişdi. Bu vahid yumruq dəmir yumruğa çevrildi və düşmənin başına endirildi.

Müzəffər Azərbaycan Ordusu qarşısında tab gətirməyərək ağır məğlubiyyətə uğrayan işğalçı Ermənistanla aparılan müharibə ərzində əsgər və zabitlərimizin rəşadəti, şəhidlərimizin qanı ilə düşmənin uzun illər ərzində qurduğu mühəndis-ishtekam sistemləri, məğlubedilməzlik mifləri cəsarətlə dağıdılaraq 2020-ci ilin 3 oktyabr tarixində Suqovuşanın azad edilərək tarixi adına qovuşması, 4 oktyabrda

Cəbrayıl rayonu, 9 oktyabrda Hadrut qəsəbəsi, 17 oktyabrda Füzuli rayonu, 20 oktyabrda Zəngilan rayonu, 25 oktyabrda Qubadlı rayonu və 8 noyabrda Şuşa şəhəri işğaldan azad edilməklə müharibənin taleyi əsasən həll olundu. Ümumilikdə döyüş əməliyyatları nəticəsində müzəffər Azərbaycan Ordusu tərəfindən 300-dən çox yaşayış məntəqəsi, həmçinin Ağdərə, Murovdag və Zəngilan istiqamətlərində mühüm strateji yüksəklikləri hərbi yolla işğaldan azad edilmişdir. Bununla yanaşı, düşmənin məğlubiyyəti ilə Moskvada imzalanan tarixi bəyanata əsasən, noyabrın 10-u Bakı vaxtı ilə saat 01:00-dan etibarən Dağlıq Qarabağ münaqişəsi zonasında atəşin və hərbi əməliyyatlar tam dayandırılmış, 1 dekabrda Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin Dağlıq Qarabağın ətrafında Ermənistanın nəzarətindəki Azərbaycan ərazilərindən çıxarılması və Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə Azərbaycanın qərb rayonlarını birləşdirən yeni nəqliyyat kommunikasiyalarının inşasının təmin edilməsi elan edilib.

Beləliklə, dövlətçiliyimizin ən şərəfli səhifəsinə qızıl hərflərlə yazılan bu zəfərlə Azərbaycan, faşist ideologiyasından bəhrələnməyən Ermənistanın 30 illik işğalına son qoyaraq, bir gülə atmadan, bir şəhid vermədən belə 2020-ci il no-

vabrın 20-də Ağdam rayonu, noyabrın 25-də Kəlbəcər rayonunu, dekabrın 1-də isə Laçın rayonunu işğaldan azad edərək dünyada qalib xalq, məğlubedilməz dövlət kimi özünü bir daha təsdiqlədi".

R.Məhərrəmov vurğuladı ki, 2023-cü ilin 19 sentyabrında ordumuzun 23 saatlıq antiterror əməliyyatlarının qələbə ilə nəticələnməsinin də əsası məhz 27 sentyabrda 44 günlük Vətən müharibəsinin başlandığı gün qoyulmuşdu. 44 günlük müharibədəki qələbəmizin məntiqi davamı bütün ölkə ərazisində suverenliyəmizin bərpası olmalı idi və belə də nəticələndi.

Əlbəttə, ölkəmizin bu tarixi nailiyyəti təsadüfi xarakter daşımır və ötən müddət ərzində həm ordu quruculuğu sahəsində, həm diplomatiya cəbhəsində görülən işlərin, eyni zamanda beynəlxalq informasiya müstəvisində Azərbaycan realitələrinin sistemli və məqsədyönlü şəkildə təbliğinin nəticəsidir.

30 illik münaqişəni 44 günə sona çatdıran bu qısa müharibə dünya hərbi tarixinə də misli görünməmiş savaş kimi düşdü. Azərbaycan Ordusunun gücünü, Azərbaycan xalqının qüdrətini bəşəriyyətə sübut etdi. Ona görə 44 günlük qəhrəmanlıq savaşımız tarix boyu şanlı qürur mənbəyimiz olaraq qalacaq.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

23 sentyabrda VII çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin ilk iclası keçirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iclasda iştirak edib.

“Yeni Məsavat” AZƏR-TAC-a istinadən xəbər verir ki, iclasda sədrlik edən Ziyad Səmədzadə yeddinci çağırış Milli Məclisə seçilmiş deputatların siyahısını oxuyub. Sonra Ziyad Səmədzadə iclasın gündəliyini təqdim edib.

Gündəliyə əsasən Milli Məclis sədrinin seçilməsi məsələsi müzakirə olunub. Qeyd edilib ki, Yeni Azərbaycan Partiyası tərəfindən deputat Sahibə Qafarovanın Milli Məclisin sədrliyinə namizədliyi irəli sürülüb. Sahibə Qafarova Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri və partiya üzvlərinə minnətdarlığını bildirib.

Sonra səsvermə olub və Sahibə Qafarova Milli Məclisin sədri seçilib.

Dövlətimizin başçısı ilk iclasda nitq söyləyib. Prezident İlham Əliyev VII çağırış Milli Məclisin ilk iclasındakı çıxışında ölkə qarşısında duran bəzi vəzifələri açıqlayıb. **Dövlətimizin başçısı deyib:** “Birinci nömrəli vəzifə hərbi gücümüzün artırılmasıdır. Baxmayaraq ki, İkinci Qarabağ müharibəsi və antiterror əməliyyatı arxada qaldı, həm dünyada gedən proseslər, yeni münaqişə, müharibə ocaqlarının yaranması və ətrafımızda gərginliyin artması, eyni zamanda Ermənistanı revanşizm meyilləri bizi bu sahəyə daim diqqət göstərməyə vadar edir”.

Azərbaycan Prezidenti Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bərpasının da ölkə qarşısında duran vəzifə olduğunu söyləyərək qeyd edib: “Ancaq biz əgər hərbi sahəyə diqqətimizi azaltsaq və oraya ayrılan vəsaiti lazımı səviyyədə təmin etməsək, gələcəkdə bizi problemlər gözləyə bilər”.

Prezident qeyd edib ki, İkinci Qarabağ müharibəsi və antiterror əməliyyatı nəticəsində suverenliyimizin tam bərpa edilməsi ölkə qarşısında yeni imkanlar, yeni üfüqlər açır. Otuz ilin işğalının arxasında qaldığını bildiren dövlətimizin başçısı indi ölkəmizin genişmiqyaslı quruculuq, inkişaf işinə qədəm qoyduğunu, nəticələrin də göz qabağında olduğunu vurğulayıb. “Son 3-4 il ərzində ölkəmizin beynəlxalq mövqeləri daha da möhkəmləndi. İkinci Qarabağ müharibəsinin və antiterror əməliyyatının nəticələrini biz bütün dünyaya qəbul etdirdik”, - deyərək Prezident əlavə edib.

Dövlətimizin başçısı bildirib ki, Ermənistanda revanşist qüvvələr baş qaldırır. Bu, tək cə marginal siyasi ünsürlər deyil, eyni zamanda bugünkü Ermənistan hakimiyyəti bu fikirlərlə, bu xülyalarla yaşayır. Onların İkinci Qarabağ müharibəsinin və antiterror əməliyyatının nəticələri ilə barışmaq istəmədiklərini vurğulayan dövlətimizin başçısı qeyd edib: “Üzdə bunu desələr də, onların işləri, siyasətləri, addımları tam əks mənzərə yaradır. Bu günə qədər heç bir funksional mahiyyət daşımayan Minsk Qrupunun formal

Azərbaycana qarşı xain plan - Prezident de-şifrə etdi!

İlham Əliyevdən xəbərdarlıq: “Ermənistanı silahlandıranlar bilməlidir ki, bütün gələcək hadisələrə görə birbaşa onlar cavabdehlik daşıyacaqlar”

hər şeyi yaxşı görür, hər şeyi yaxşı bilir - bizim dostumuz kimdir, düşmənimiz kimdir”.

Prezident deyib ki, müharibədən sonra bu ilin sonuna qədər xərclənməsi nəzərdə tutulan vəsait 19 milyard manatdır. Vəsaitin mütləq əksəriyyəti infrastruktur layihələrinə xərclənib. Səkkiz mindən çox keçmiş köçkünün artıq Qarabağ və Şərqi Zəngəzura yerləşdiyini, hər il onların sayının artacağını bildiren dövlətimizin başçısı azad olunmuş ərazilərdə həyata keçirilən infrastruktur layihələrindən danışdı. Deyib ki, məktəblər, xəstəxanalar, sosial obyektlər tikilir, kəndlər salınır. Bir sözlə, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun dirçəldilməsi üçün genişmiqyaslı işlər aparılır.

olaraq saxlanması da məhz buna dələldir”. Ermənistan silah üçün nəzərdə tutulan Sülh Fondundan istifadə edir, Fransadan pulsuz silah alır. Ona görə bu, ciddi məsələdir. Azərbaycanın şərtlərinin yerində qaldığını xatırladan dövlət başçısı qeyd edib: “Ermənistanı silahlandıranlar bilməlidir ki, bütün gələcək hadisələrə görə birbaşa onlar cavabdehlik daşıyacaqlar. Təbii olaraq bizə qarşı rəsmi ərazi iddialarına son qoyulmalıdır. Onların konstitusiyasına dəyişiklik edilməlidir, Minsk Qrupu da ləğv olunmalıdır”.

Prezident Ermənistanla münasibətlərin normallaşması məsələsinə də toxunub. Dövlətimizin başçısı xatırladı ki, İkinci Qarabağ müharibəsində məhz Azərbaycanın təşəbbüsü ilə sülh danışıqları başlayıb. O vaxt nə Ermənistan, nə başqa ölkələr, ümumiyyətlə, gələcəyin nədən ibarət olacağı haqda heç öz fikirlərini formalaşdırmamışdılar. **Ermənistanın məsələni süni şəkildə uzatdığını vurğulayan Prezident deyib:** “Bu günə qədər - birinci layihədən bu günə qədər 10 şərhlər mübadiləsi olub. Aylar keçdikcə təbii olaraq biz gözləyirdik ki, Ermənistan öz şərhlərini bizə daha operativ və çevik verəcək. Ancaq biz bunun tam əksini gördük. Son variantın onlardan alınmasını biz 70 gün gözləməli olduq. Bütün razılaşdırılmamış müddəalar onların variantında sülh müqaviləsindən çıxarıldı. Yəni bu dərəcədə primitiv və qeyri-adekvat addım, sözün düzü, gözlənilən deyildi”. Dövlətimizin başçısı bir sıra məqamların Ermə-

nistanın, əslində, sülh istəmədiyini, vaxt uzatmaq istədiyini deməyə əsas verdiyini vurğulayıb.

Ölkə rəhbəri deyib ki, qələbəmizi həzm edə bilməyən xarici dairələr bizə qarşı yeni planlar hazırlayır. Əldə edilmiş məlumatların bunu göstərdiyini vurğulayan dövlətimizin başçısı bildirib: “Media kampaniyasının, qarayaxma, iftira, böhtan kampaniyalarının da məqsədi məhz budur. Bu mövzunu daim gündəlikdə saxlamaq və ümidlə yaşamaq ki, nə vaxtsa Azərbaycan bütərəf, zəifləsə, yenidən bizə qarşı bu çirkin hərəkətlər başlasın. Yəni biz bunu bilməliyik. Azərbaycan iqtidarı bunu bilir, ictimaiyyət də bunu bilməlidir. Ona görə arxayınlaşmağa bizim heç cür imkanımız yoxdur”.

Dövlət başçısı qeyd edib ki, bizim bütün hərbi zavodlarımızda genişmiqyaslı modernləşmə işləri aparılır. Yeni avadanlıq, texnika, silah-sursat istehsal olunur. Bir neçə xarici tərəfdaşla yeni istehsalat sahələrinin yaradılması artıq praktik müstəviyə keçib və yəqin ki, növbəti bir-iki il ərzində bizim hərbi sənaye kompleksi daha böyük olacaq”, - deyərək dövlətimizin ölkə rəhbəri diqqətə çatdırıb ki, bu gün Azərbaycan onlarla ölkəyə hərbi sənaye kompleksinin məhsullarını ixrac edir və ildən-ilə bu coğrafiya genişlənir: “Mən tam əminliklə deyə bilərəm ki, son illər ərzində quru sərhədlərimizin bağlı olması bizi çox böyük fəlakətlərdən xilas etdi. Hətta bu gün - sərhədlər bağlı olan vaxtda təhlükəli hərəkətlər aparılır və bu hərəkətlərin qarşısı alınır”.

Sərhədlərimizin qorunmasının bizi xarici risklərdən qoruyacağını qeyd edən dövlət başçısı

bildirib ki, Azərbaycanda daxili risklər yoxdur. “Azərbaycanda təhlükəsizlik, əmin-amanlıq uzun illərdir təmin edilir, sabitlik bütün dünya üçün nümunə ola bilər. Hər kəs bilir ki, əgər sabitlik olmasa, heç bir ölkə inkişaf edə bilməz. Bu gün sabitliyi pozulan ölkələrin vəziyyətini və əqibətini hər kəs yaxşı görür. Bu, təhlükəsizliyin, inkişafın, xarici sərmayenin cəlb edilməsi üçün başlıca şərtidir”, - deyərək Prezident diqqətə çatdırıb. “Bizə qarşı ideoloji təxribatlar davam edir. Düzdür, onların bu günə qədər heç bir nəticəsi olmayıb, çünki bunların qarşısında xalqımızın güclü iradəsi və milli ruhumuz dayanır. İstənilən ideoloji təxribatın burada kök salması qeyri-mümkündür. Ancaq bu, bizi sakitləşdirməməlidir”. **Prezident çıxışında səsləndirib:** “Bizə qarşı aparılan çirkin oyunlar ifşa etməliyə, necə ki, edirik, həm rəsmi surətdə, həm ictimai məkanda, media məkanında. Hesab edirik ki, Azərbaycan xalqı bu gün

Prezident İlham Əliyev COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi 200-ə yaxın ölkə tərəfindən yekdilliklə qəbul edilmiş qərarı və bizim beynəlxalq nüfuzumuzu, hörmətimizi göstərən vacib amildir. Xarici siyasətdə bundan sonra da gəriyə heç bir addımın olmayacağını vurğulayan dövlət başçısı bütün qitələrdə dostlarımızın sayının artdığını söyləyib. Deyib ki, biz indi - İkinci Qarabağ müharibəsindən və suverenliyimizi bərpa edəndən sonra daha fəal xarici siyasət aparacağıq.

Ölkə başçısı deyib ki, müstəqil, prinsipial xarici siyasət bizim əsas istiqamətimizdir: “Biz heç vaxt heç kimə qarşı heç bir iş görməmişdik, heç kimin işinə qarışmamışdıq. Amma bizim işimizə qarışmaq istəyənlərə də hər dəfə dərs vermişik ki, bunu etməsinlər”. Dövlət başçısı belə cəhdlər olduğunu və olacağını bildirib. Deyib ki, onların heç bir əhəmiyyəti yoxdur, ancaq bizim

xarici siyasət istiqamətində bu amil təbii olaraq həmişə nəzərə alınacaq. Bizimlə ikitərəfli formatda qarşılıqlı hörmət əsasında kim əməkdaşlıq etmək istəyirsə, biz ikitərəfli əməkdaşlıq edəcəyik. Amma əgər kiməsə hesab edirsə ki, bizə gəlib nəse diktə edəcək, yaxud da bizi əsassız olaraq ittiham edəcək, ya da hansısa vasitələrlə bizi qaralayacaq və sanki heç nə olmamış kimi bu ölkələrlə biz dostluq edəcəyik, bu, səhv təsəvvürdür, bu, olmayacaq”.

İclasda VII çağırış Milli Məclis sədrinin müavinləri seçilib. Məsavat.com xəbər verir ki, bu barədə VII çağırış Milli Məclisin ilk iclasında məsələ müzakirəyə çıxarılıb. Deputat Əli Əhmədov Milli Məclis sədrinin birinci müavinini, deputatlar Ziyafət Əsgərov, Musa Qasımlı və Rafael Hüseynov sədrin müavinləri seçiliblər.

Qeyd edək ki, indiyədək Milli Məclis sədrinin üç müavinini (1 müavin və iki müavin) olub.

İclasda Milli Məclis komitələrinin sədrləri və müavinləri də seçilib. Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova komitə sədrliyinə namizədlikləri irəli sürülən deputatların adlarını oxuyub. Məsələ səsverməyə qoyularaq qəbul edilib.

Beləliklə, deputat Əli Hüseynli Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin, Arzu Nağıyev Müdafiə, təhlükəsizlik və korupsiya ilə mübarizə komitəsinin, Zəhid Oruc İnsan hüquqları komitəsinin, Sadiq Qurbanov Təbii ehtiyatlar, energetika və ekolo-

giya komitəsinin, Azər Əmiraslanov İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin, Tahir Rzaev Aqrar siyasət komitəsinin, Musa Quliyev Əmək və sosial siyasət komitəsinin, Siyavuş Novruzov Regional məsələlər komitəsinin, Anar İsgəndərov Elm və təhsil komitəsinin, Polad Bülbüloğlu Mədəniyyət komitəsinin, Səməd Seyidov Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin, Əhliman Əmiraslanov Səhiyyə komitəsinin, Hicran Hüseynova Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin, Şahin İsmayilov Gənclər və idman komitəsinin, Fazil Mustafə İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədrləri təsdiq ediliblər.

Sonra komitə sədrlərinin müavinləri də təsdiqlənib.

Münula da yeddinci çağırış Milli Məclisin birinci iclası başa çatıb.

■ Hazırladı: E.PAŞASOY, “Yeni Məsavət”

Ölkədə xarici valyutalara ehtiyac çox artıb. Bazarda tələbatın artması rəsmi statistik göstəricilərdə də əksini tapır. Mərkəzi Bank hələ avqustun son günlərində statistika açıqlayanda vəziyyətin nə yerdə olduğu aşkar görünürdü. Məlum olmuşdu ki, keçən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə xarici valyuta satışı 2,2 dəfə artıb. Təkcə avqustu müqayisə edəndə aylıq göstəricinin 44 faiz artması diqqət çəkirdi.

Bizimyo.info xəbər verir ki, ölkədə valyuta satışına məhdudiyyət qoyula bilər. Mərkəzi Bankın çox narahat olduğu nəzərə çarpır. Yoxsa sentyabrın 18-də mürəkkəb ifadələrin yer aldığı, amma diqqətlə oxuyanda məramın hiss edildiyi açıqlama verilərdi. Mərkəzi Bank tələbatın kəskin artmasına görə narahatlıq yaşayır. Belə tələbat devalvasiya ehtimalını artırır. Bunun istənilən halda baş verəcəyini bilir. Görünür, Mərkəzi Bank daha çətin situasiya ilə üz-üzə qalıb.

Açıqlamada deyilir: "Bu ilin 8 ayında dövlətin birbaşa valyuta xərclərinin (o cümlədən xarici dövlət borcuna xidmət) artımı, ölkədə fəaliyyət göstərən müəssisələrin ticarət kreditləri üzrə öhdəliklərini azaltması ilə bağlı artan valyuta tələbi AMB-nin təşkil etdiyi valyuta hərəqlərində tam təmin edilib. İlin qalan dövründə dövlətin birbaşa xarici valyutada artan xərclərinin (COP29 və digər dövlət xərcləri) icrasına dəstək məqsədilə valyuta bazarına satışyönü müdaxilə istisna

İqtisadçı Asif İbrahimov bizimlə söhbətdə bununla bağlı fikrini bölüşüb: "Əlbəttə ki, yanılmaq istəyirəm. Amma belə görünür ki, Azərbaycan hökuməti ya COP29-dan öncə, ya da sonra (ən gec yanvar, 2025-də) yeni devalvasiyaya gedəcək. Bunu deməyə bir sıra əsaslarım var:

1. Ən önəmli səbəb Azərbaycanın xarici ticarət balansında yaranan azalmadır.

2. Azərbaycan tipli ölkələrin hər 10 ildən bir öz monetar siyasətlərinə yenidən baxma məcburiyyəti. Son devalvasiya 2015-ci ildə, yeni manata keçid isə 2005-ci ildə baş tutmuşdu.

3. Devalvasiya qərarlarının verilmə tarixlərinə diqqət yetirsəniz görürsünüz ki, 2015-ci ildə Avropa Oyunları keçirilmiş, 2017-ci ildə keçirilən İslam Oyunlarında isə USD 1.95 AZN-ə qədər qalxmışdı.

Özümüz əlavə dəyər yaratmağı bacarmadığımız və demək olar ki, hər şeyi idxal etdiyimiz üçün cüt rəqəmli inflyasiya da qaçılmazdır".

"Ölkədə dollar satışı məhdudlaşdırıla bilər" iddiası

Ekspert: "Neftin qiyməti artarsa, hökumət devalvasiyaya gedəcək və..."

müzakirə etmək imkanları da olur. Tamam doğru bir təsbitdir ki, Mərkəzi Bank artan tələbi öz rezervləri hesabına ehtiyatlı şəkildə tədricən ödəyəcəyinə dair mesaj verir. Çünki son bir neçə ildə demək olar ki, 2017-ci ildən Mərkəzi Bankın rezervləri ardıcıl artır. Bəzi aylarda stabilləşmə olur, cüzi azalma olur. Amma ümumi trend artım istiqamətindədir. Mərkəzi Bank hələ rəqəm də səsləndirərək mesaj verir ki, manatın məzənnəsinin bahalaşmaması üçün son iki ildə həm 4.2 milyard bazardan pul toplayıb,

olaraq Azərbaycanda formalaşmır. Hansısa iş xidməti, tişkint işləri aparılarda xaricə idxal artır. İdxal artıran elə dövlət büdcəsindən maliyyələşmədir. Yeni əhali tərəfindən mən ciddi devalvasiya təzyiqi görmürəm, xərclərini artırmayıb. İdxal kəskin artmayıb, deyək ki, burada problem var, ayağımızı yorğanımıza görə uzatmırıq. İndiki məqamın digər bir xüsusiyyətinə toxunaq. 2015-2016-cı illərdə yastıq altında nağd manatlar, dollarlar çox idi, limit yox idi. İndi Mərkəzi Bank bazara ciddi şəkildə nəzarət edir. Heç bir vətəndaş mənbə göstərmədən 20 mindən artıq dollar ala bilmir. İkincisi, cari hesablarınızda vəsaitləri xarici valyutada əsassız saxlaya bilməzsiniz, alıb ödəniş etməlisiniz. Üçüncüsü, nağdsız hesablaşmaların coğrafiyası çox genişləniş. Onsuz da nəzarət var. Nəzarət sərtləşdirilə bilərmi? Bu nəzəri olaraq mümkündür. Amma mən düşünürəm, Mərkəzi Bank hazırda ciddi surətdə bu dilemma qarşısındadır ki, devalvasiyaya gedək, ya yox. Keçən ilə görə tələbat artıb. Pis xəbər odur ki, neft hasilatı azalıb".

Ekspert əlavə edib ki, daha bir pis xəbər neftin qiymətinin 2020-2023-cü ilə görə aşağı olmasıdır: "Amma istənilən halda bunlar proqnozlaşdırılan idi. İkincisi, neft qiymətləri aşağı düşsə də, yenə də yüksək olaraq qalır. Mərkəzi Bankın hazırda devalvasiyaya getməsi üçün gərginlik yoxdur, məcbur deyil. Neft qiymətləri hələ ki dövlət üçün komfortlu zonadadır. Tədiyyə balansının profisiti aşağı düşsə də, yenə də müsbətdir. Ehtiyatlar artır. Düşünürəm ki, indiki məqamda hansısa tədbirdən sonra devalvasiya haqqında qərar verilir bilər. Ümumi şəkildə insanlar bilməlidir ki, manatın dollara nisbətini saxlamasına dair nə hökumətin, nə də Mərkəzi Bankın xalq qarşısında cavabdehliyi yoxdur. Tədiyyə balansına uyğun olaraq gələcəkdə bu addım çox rahat şəkildə atıla bilər. Bunun sosial-psixoloji neqativ nəticələri, inflyasiyaya təsiri nəzərə alınaraq çalışılır ki, mümkün qədər bundan yan keçilsin. MB-nin 4.2 milyard dollar alınması da elə müsbət haldır, MB pul toplayıb ki, manat 1.70-də qalsın. Bu baxımdan düşünürəm ki, Mərkəzi Bank hansısa tədbirə görə işini planlaşdırır. Amma ümumi şəkildə bu ehtimal gündəlik-

Türkiyə-Azərbaycan Universitetinə tələbə seçimini müstəqil aparmaq hüququ verildi

Prezident İlham Əliyev Türkiyə-Azərbaycan Universitetinin fəaliyyəti ilə bağlı bəzi məsələlərin tənzimlənməsi haqqında Sərəncam imzalayıb. APA xəbər verir ki, sərəncama əsasən, Türkiyə-Azərbaycan Universitetinin fəaliyyətinə cəlb edilən Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisələrinə Azərbaycan Respublikası Dövlət İmtahan Mərkəzinin keçirdiyi qəbul imtahanlarının nəticələri əsasında tələbə seçimini müstəqil aparmaq hüququ verilib.

Müəyyən edilib ki, Türkiyə-Azərbaycan Universitetinin fəaliyyətinə cəlb edilən Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisələri:

tətbiq etdikləri Türkiyə Respublikasının müvafiq ali təhsil müəssisələrinin təhsil proqramlarını həmin ali təhsil müəssisələri ilə birgə idarə etmək hüququna malikdirlər;

maddi-texniki baza imkan verdiyi hallarda Türkiyə-Azərbaycan Universiteti üçün müəyyən edilmiş dövlət hesabına təhsilənlərin sayından artıq ödənişli əsaslarla da tələbə qəbulu apara bilərlər.

Nazirlər Kabineti Türkiyə-Azərbaycan Universitetində dövlət hesabına təhsil alan tələbələrə sayını hər tədris ili üçün müəyyən etməli, Türkiyə-Azərbaycan Universitetinin fəaliyyətinə cəlb edilən ali təhsil müəssisələrinin maddi-texniki bazasının təşkil və əməliyyat xərclərinin maliyyələşdirilməsi məsələlərini həll etməli, bu Sərəncamdan irəli gələn digər məsələləri həll etməlidir.

Bu məsələnin aktuallaşması neftin dünya bazarı qiymətlərində orta müddətli dövrlərdə nə cür qərarlaşacağına dair mülahizələr olacaq. Çünki hökumət qısa müddətli, bir-iki aylıq idarə edə bilər. Amma orta müddətli dövrdə neftin qiyməti tədiyyə balansına üçün neqativ qalıq yaradılacağı güman edilərsə, bu addımı ata bilər. Bu addımın atılması inflyasiyanı yüksəldilməsidir, əhalinin sosial cəhətdən zəif təbəqəsinə ağır zərbədir. Onsuz da formalaşmış qiymətlər pandemiya, Rusiya-Ukrayna müharibəsindən sonra əhalini ciddi narahat edir".

Qeyd edək ki, sentyabr ayında ötən həftə ABŞ Federal Ehtiyatlar Sisteminin, Avropa, İngiltərə, Yaponiya və Türkiyə Cümhuriyyəti mərkəzi banklarının faiz qərarları investorların diqqət mərkəzində yer alan əsas xəbərlər idi. Ötən həftənin çərşənbə günü Federal Ehtiyatlar Sistemi uçot dərəcəsinə proqnozlaşdırılardan daha çox - 0.50%-ə endirdi ki, bu, 2020-ci ildən bəri reallaşan ilk faiz endirimidir. Nəticədə, dolların valyuta birləşməsi ucuzlaşması daha kəskin xarakter aldı. Sentyabrın 19-unda baş tutmuş toplantısında İngiltərə Mərkəzi Bankı faiz dərəcələrini növbəti

dəfə sabit saxladı. Bu isə funt-sterlinqin valyuta birləşməsi qıymətlərinə bir qədər də dəstək oldu. Nəticədə, GBPUSD məzənnəsi 1.33\$ həddinə qədər bahalaşdı.

Türkiyə Cümhuriyyəti Mərkəzi Bankının 19 sentyabr tarixli bəyanatına əsasən, tənzimləyici qurum ardıcıl altıncı dəfə uçot faiz dərəcəsinə dəyişməyib və onu 50% səviyyəsində saxlayıb.

20 sentyabr tarixində isə Yaponiya Mərkəzi Bankı faiz qərarını açıqladı. BoJ yayımladığı bəyanatda faiz dərəcələrini dəyişməyərək 0.25% səviyyəsində saxladığını qeyd etdi.

Bu həftə ərzində Avrozona, Almaniyada, İngiltərədə və Amerikada sənaye və xidmət sektorlarında Biznes Aktivliyi İndeksi göstəriciləri, xüsusən də Amerikada ÜDM-in həcmi, "Conference Board" istehlakçıların inam indeksi, İşsizlik Müavinəti üçün Müraciətlərin Sayı, Şəxsi Xərclər İndeksi kimi inflyasiya rəqəmləri, Avstraliya və İsveçrə Mərkəzi Banklarının faiz qərarları, həmçinin, FED sədri Cerom Pavein, Avropa Mərkəzi Bankının sədri K.Laqrardin və ABŞ maliyyə naziri Cennet Yellenin çıxışları investorların diqqət mərkəzində olacaq.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

"Manatın dollara nisbətini saxlamasına dair nə hökumətin, nə də Mərkəzi Bankın xalq qarşısında cavabdehliyi yoxdur"

olunmur. Bu əməliyyatlar 2022-2023-cü illərdə valyuta bazarına edilmiş 4.2 milyard ABŞ dolları dəyərində alış yönü müdaxilə nəticəsində əldə edilmiş xarici valyuta hesabına aparılacaq. Gözlənilən satış yönü valyuta müdaxiləsi həm də əvvəlki illərdə alış yönü valyuta müdaxiləsi hesabına artan pul kütləsinin bir hissəsini sterilizasiya etməyə imkan verəcək".

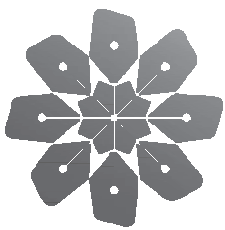
Nə qədər mürəkkəb görünərsə də, ifadələr anlaşılandır. Valyuta satışının gözləniləndən xeyli çox artması devalvasiyaya doğru sürəti yüksəldir. Mərkəzi Bank prosesin tez baş verməsini istəmir. Yəqin ki, dollar və avro satışına məhdudiyyət qoyulacaq. Beynəlxalq tədbirdən sonra isə devalvasiyanı hər an gözləməyə dəyərmi?

Qeyd etmək yerinə düşər ki, artıq bir müddətdir ki, dolların bahalaşacağı ilə bağlı proqnozlar verilir.

İqtisadçı Eldəniz Əmirova görə isə narahatlığa əsas yoxdur: "Bir neçə gün öncə Mərkəzi Bankda AMB sədri hörmətli Taleh Kazimovla görüşümüz oldu. Eyni zamanda AMB rəhbər şəxslərinin də iştirakı ilə 2024-cü ilin birinci yarım il üzrə tədiyyə balansının göstəriciləri təqdim edildi. Həmçinin sektor üzrə bir çox məsələlər müzakirə edildi. Görüş, ümumiyyətlə, məhsuldar keçdi. Ən əsası ictimaiyyəti ən çox maraqlandıran məsələ olan manatın taleyinə dair belə qənaətdə gəldim ki, hələ uzun müddət manatın dollar qarşısında ucuzlaşmasına dair düşünməyə gerek yoxdur".

İqtisadçı Xəlid Kərimli "Yeni Müsavat"a mövzu ilə bağlı fikirlərini bölüşüb: "Mərkəzi Bankın bəyanatı ilə tanışam. Bundan başqa Mərkəzi Bankın sədrinin iqtisadçılarla görüşündə də mütəmadi iştirak edirəm. Bəzi məsələlərdə orada birbaşa sual

MB pulu nə vaxt toplayır? Alan olmayanda MB alır. Eyni zamanda işarət verir ki, 4.2 milyard dollarlıq sata bilər. Bu mənim şəxsi qənaətimdir, 4.2 milyard dollarlıq rezervini azaltmağa hazırdır. Bu da bazardakı tələbin artması ilə əlaqədardır. İdxalın statistikasına baxanda burada iki çox mühüm məqam var. Birincisi tələbi yaranan dövlətin özüdür. Mən o idxalın statistikasına baxmışam, orada əhalinin ərzaqla, istehlakla bağlı xərcləri çoxalması, deyək camaatın vəziyyəti yaxşılaşdı, daha çox yeməyə başladılar. Burada daha çox dövlətin investisiya xərcləridir. COP-la əlaqədar, tikinti, Qarabağın, Şərqi Zəngəzurun bərpası ilə əlaqədar. Hər il Qarabağın, Şərqi Zəngəzurun bərpası ilə əlaqədar milyardlarla vəsaitlər ayrılır ki, bunların hər birində idxal elementləri var. Heç bir məhsul birbaşa tam

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Vətəndaş cəmiyyəti, hüquqi dövlət quruculuğu

Bu ildən etibarən 20 sentyabr Azərbaycanda Dövlət Suverenliyi Günü kimi hər il qeyd olunacaq. Antiterror tədbiri ilə əfi ilanın başı əzildi və bununla terrorçu yuvasında hüquqi dövlət qanunları işləməyə başladı. "Yeni Müsavat" yazır ki, hüquqi dövlət quruculuğu prosesində separatizmin məhvi ən böyük hadisə oldu.

Əks halda, hələ də xunta rejimi Azərbaycan ərazilərinin bir hissəsində dövlətə "meydan oxumağa" davam edəcəkdi. Bu isə dözülməz hal idi. Dünyanın hansı ölkəsində dövlət içində dövlət yaradılmasına, silahlı birləşmələr saxlanmasına, özünün ayrıca parlamenti, təhlükəsizlik xidməti, polisi və s. strukturlarının fəaliyyətinə icazə verilir? Nə ermənilər üçün dəridən-qabıqdan çıxan Fransada, nə ABŞ-da, nə Rusiyada. Hətta "Taliban" hökumətinin olduğu Əfqanıstanda belə qanunsuzluq yox idi. Məsələn, Fransada ayrıca erməni polisi xidməti varmı? Və ya Amerikada meksikalıların öz ordusu saxlanırmı? Amma Qarabağın yuxarı bölgəsində "artsax" adlı qanunsuz hökumət qurulmuşdu, özlərinin qondarma prezidenti var idi, oyuncaq seçkiləri keçirilirdi, geydirmə parlament yaradılmışdı, 20-30 min erməni üçün deputat seçirdilər. Təbii ki, ölkə içində ayrıca ölkə qurulması cəhdləri sona qədər davam edə bilməzdi və hüquqi dövlət quruculuğu prosesi Qarabağın ermənilər yaşayan hissəsinə də çatmalıydı. İndi Ermənistan rəsmiləri bəyan edirlər ki, "artsax"a aid hər hansı toplantının İrəvanda keçirilməsi, ölkənin milli maraqlarına təh-

diddir. Bəs bunu bizə necə rəva görə bilirdilər?

Ona görə də qəhrəman hərbcilərimiz hüquqi dövlət quruculuğu prosesini bir sutkadan da az müddətdə tamamlaya bildilər. Hazırda erməni terrorçularının vaxtilə yuvası olmuş Xankəndidə, Xocalıda, Əsgəranda, Xocavənd və Ağdərə ərazilərində həyat axarına qayıdır. Artıq saxta erməni toponimləri - "Stepanakert", "Mardakert", "Martuni", "İvanyan" yoxdur. Hər bir şəhər əsl adına qayıdıb. Eləcə də məktəblərdə dərslər başlanıb, 1500 şagird Qarabağda təhsil alır, həmçinin eyniadlı universitetin tələbələri Xankəndidə oxuyurlar, bütün güc strukturları, humanitar sektora aid qurumlar fəaliyyətdədir, separatizmə aid hər hansı qanunsuzluq qalmayıb. Bununla hüquqi dövlətçilik Qarabağın ermənilər yaşamış hissəsində təmin olunub. Əgər dinc erməni sakinlər qalsaydılar, onlar da normal bir həyat yaşaya bilərdilər. Çünki terrorçu rejim 30 ildən çox əhalini əsarətdə saxlayıb, sərvətləri talan edib, erməni sakinlər isə ac-yalavac ömür sürüblər. Bunu münafişdən sonra həmin əraziləri görəndə anlamaq mümkün idi. O cümlədən erməni sakinlərin güzəranına da nəzər yeti-

Mülki cəmiyyət, hüquq

ÜSAVAT
N 172 (8545) 24 sentyabr 2024

Xankəndi ilə tamamlanan hüquqi dövlət quruculuğu...

Dövlət içində "dövlət" yaradılmasına, Qarabağın yuxarı bölgəsində ayrıca kukla prezident, oyuncaq parlament, saxta polis olmasına axıradək dözmək mümkün deyildi - rəy

rəndə məlum olurdu ki, heç də işğal dövründə xoş gün görməyiblər. Sadəcə, antiterror dan sonra fürsəti qaçırdılar və əraziləri tərk etdilər. Azərbaycan isə onları saxlamaq üçün yalvarmaq niyyətində deyildi. Kəsəsi, hüquqi dövlət quruculuğu prosesi Qarabağda tam təmin olunub.

Siyasi şərhçi Aqşin Kərimov hesab edir ki, antiterror əməliyyatları keçirilən düzgün zamanlama olub: "Bu, qlobal və geostrateji rəqəbətleri nəzərə alaraq

əməliyyatların uyğun geosiyasi şərtlərini və nəticələrini əvvəlcədən hesablama idi. Əməliyyatlardan təxminən 20 gün sonra HƏMAS-İsrail görüşməmiş genişmiqyaslı müharibəsinin başlamasının Qafqaza da mənfi təsirləri qaçılmaz idi. Deməli, Azərbaycan İranın Cənubi Qafqazda aktiv fazalı hərəkətinə səbəb ola- caq Yaxın Şərq regionundakı hadisələr barədə əvvəlcədən kəşfiyyat məlumatlarına sahib idi. Buna görə də Azərbaycan-İran təmasları Tehranı re-

gional nəticələrə hazırlamaq baxımından önəm daşıyırdı. Ən vacib nöqtə Azərbaycan-Türkiyə strateji müttəfiqliyinin Rusiya-Ukrayna müharibəsi fonunda Cənubi Qafqaza təsirlərini ölçmək idi. Əslində proses 2022-ci ilin dekabrında Laçın yolunda ekoaktivistlərin aksiyası ilə bu mərhələdə ilkin praktiki addımları idi. Avropa İttifaqı formatında isə Bərdə-Xankəndi yolu ilə daşıma- lar barədə razılıq əldə edildi, ancaq Ermənistan bunu sabotaj etməyə qərar verdi".

Ekspertə görə, Rusiya-Azərbaycan gərginlikləri də başlamışdı, buna görə də Bakı düzgün informasiya əməliyyatları apardı, bu, həm Moskva ilə əlaqələrin xatırladılması, həm də gərginliklərin Kreml üçün mənfi nəticələrini yada salmaq üçün aparılan informasiya əməliyyatlarını özündə ehtiva edirdi".

Onun fikrincə, Qərbdən Azərbaycana qarşı başlanan təzyiqlər (humanitar karvan şousu) Bakını antiterror əməliyyatlarının geosiyasi vektorlarını tənzimləməyə imkan yaratdı. Yeni Bakı provakasiyaları fürsətə çevirdi və nəticədə Qərb özü də bilmədən Azərbaycanın əlinə oynadı: "Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti yerləşdiyi Azərbaycan ərazilərində Azərbaycan dövlətinin qərarları ilə belə demək mümkünə, separatizmin məhvi üçün mühasirə tuneli yaradılırdı. Bu, Azərbaycanın elit qüvvələrinin bilinən və bilinməyən əməliyyatları, yeni hərbi hissələrin yaradılması ilə müşayiət olunurdu. Bura hələ əvvəldən aparılmış bir neçə silahlı tədbir də daxil idi. Təbii ki, bütün bunlar döyüş meydanı üçün koridor açdı və qəhrəman hərbcilərimiz öz sözlərini hərbi meydanında dedilər".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Emil SALAMOĞLU

"Müstəqillik" əldə edəndən Ermənistanın dörd rəhbəri olubdur. Güman, oxucu mənimlə razılaşar ki, Paşinyan əvvəlki üç erməni liderindən ciddi şəkildə fərqlənir. Bəli, o, cəllad Köçəryana və Sərkisyanə bənzəmir, hətta Levon Ter-Petrosyanə də oxşamır.

Hüseynbala SƏLİMOV

oturub durdu ki, Moskva Dağlıq Qarabağı Ermənistana versin!

Bizim indi ləğv etdirməyə çalışdığımız erməni konstitusiyasındakı və "müstəqillik bəyannaməsində"ki Azərbaycana və Türkiyəyə qarşı ərazi iddiaları və təhdidlər də məhz onun vaxtında qəbul olunmuşdu, məhz onun dövründə erməni qanunvericiliyində Dağlıq Qarabağ Ermənistanın ərazisi kimi elan olunmuşdu.

Levon sonrakı illərdə də heç bir konstruktivlik və pragmatizm nümayiş etdirmədi. O vaxt danışıqlarda iştirak edən Azərbaycan rəsmiləri belə bir detallı xatırlayırdılar ki, Bakı Dağlıq Qarabağa Tataristanın statusunu verməyə hazır olduğunu deyəndə Ter-Petrosyan heyətlə soruşmuşdu ki, məgər siz bunu edərsiniz? Amma sonradan Kreml əhli onun qulağına nə pıçıldamışdısı, o, hətta Azərbaycanın belə təklifini də qəbul etməmişdi...

Bəli, bir daha deyirik ki, Nikol bu üç erməni liderinin hamısından fərqlənir. Əlbəttə, İkinci

Paşinyan dəhliz üçün İrani yox, öz ərazisini təklif edir?..

Qarabağ savaşına qədər bir Paşinyan vardı, indi isə tamam başqa bir Paşinyan. Hətta onu da etiraf edirik ki, Paşinyan hələ də ziddiyyətli bəyanatlar verməkdə, "bir addım irəli, iki addım geri" atmaqda davam edir. Amma o, yenə də öz vətəndaşlarının psixologiyasını, ən başlıcası isə, onların Azərbaycana və ümumiyyətlə, türklərə qarşı münasibətini deyişmək istəyir.

Bu adam deyir ki, biz ya "tarixi Ermənistanı", ya da vətəndaşlarının rifahı üçün ən böyük ideyası olan real Ermənistanı qəbul etməliyik. Bu adam bir neçə dəfə deyib ki, bizim heç bir qonşu ölkəyə qarşı ərazi iddiamoiz yoxdur.

Elə bu günlərdə bəyan etdi ki, Azərbaycan Ermənistan üçün heç bir təhlükə törətmir. Hətta dəhlizlə bağlı da belə bir

detala diqqət çəkdi ki, Azərbaycan guya dəhlizi İrandan başqa bir Paşinyan. Hətta onu da etiraf edirik ki, Paşinyan hələ də ziddiyyətli bəyanatlar verməkdə, "bir addım irəli, iki addım geri" atmaqda davam edir...

Bir sözlə, Nikol Paşinyan nəse etməyə çalışır. Amma hələ ki bunu bacarmır və ona görə də bəzən çox ziddiyyətli bəyanatlar verir və özü-özünü inkar edir...

Səbəbi də budur ki, ermənilər passiv (hələ ki!) şəkildə ona müqavimət göstərirlər.

Amma irəliləmələri-geriləmələri nəzərə almasaq, Paşinyan yenə də qərbcə siyasət yürütməyə çalışır. Bilirsiniz, Ermənistanın Rusiyaya bağlılığının özü maraqlı bir fenomendir. Dəfələrlə yazmışıq ki, bu vaxta qədər İrəvanı Rusiyanın orbitində saxlayan Dağlıq Qarabağ problemi idi - indi bu, yoxdursa, deməli, Rusiyaya sədaqət də yoxdur.

Həm də bizə daim elə gəlir ki, Ermənistan bu vaxta qədər bir ölkə kimi Moskvaya bağlı olub, əhali isə daim Qərbdən can atıb.

Məsələn, bugünlərdə oxudum ki, Ermənistanda rusdili vacib predmetlərin siyahısından çıxarılıb. Müqayisə üçün deyək ki, bəzi postsovet ölkələrində, məsələn, Mərkəzi Asiyada belə deyil. Sonuncuların liderləri qürurla deyirlər ki, onların ölkəsində rus dilinin çəkisi yenə də artır, hətta bunu Rusiyanın yüksək çinli insanları ilə danışıqlarda xüsusi olaraq qabartmağa çalışırlar.

Hətta cəmiyyətin özündə də rusdilli olmaq hələ də "elitarlığın" bir əlaməti hesab olunur. Bu azmış kimi, gənclər işə düzələrkən onlardan rus dilini bilmək tələb olunur!

Səhv etmədikə, Ermənistan bunların heç biri yoxdur. Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, hayların Rusiyadan qopması heç də ən azı humanitar baxımdan ağır və məşəqqətli proses olmayacaq. Ən başlıcası isə Kremldə hələ də belə hesab edirlər ki, Ermənistan-Rusiya münasibətlərində suyu bulandıran guya N.Paşinyandır. Amma bizə elə gəlir, hətta Nikol hakimiyyətdən getse belə, onun yerinə daha keçmiş kriminal Dağlıq Qarabağ klanının təmsilçiləri gəlməyəcək.

Azərbaycana münasibətə gəldikdə isə daha qatar gedib, bir daha ermənilər üçün keçmiş qayıtmayacaq - elə Nikol da ziddiyyətli şəkildə olsa da, həmvətənlərinə məhz bunu başa salmaq istəyir...

Pıçıldaş mənimlə

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Yayda Bakıda ilanlar peyda olmuşdu, müxbirlər bunun səbəbini alimlərimizdən soruşdular. Görkəmli zooloqlarımızdan biri izah elədi ki, şəhərə tikinti materialları, daş, qum daşıyırlar, ilanlar həmin məhsulların içinə girib paytaxtımıza gəlir. Bəlkə də tikintidə işləyirlər. Nə biləsən... Mühəndis, prorab, suvaqçı, dülgər, MTK şefi olan çox sayda milli ilanlarımız vardır. Bəzən bir evi yeddi adama satırlar, camaat zəhərlənib ölür.

İlanların şəhərimizə axını üçün ikinci səbəbi isə alim... çimərliklərə bağlamışdı. Həqiqətən. Ağlınıza gəlməz. Deyir camaat çimərliyə gedir, orada ilan girir maşının içinə, axşam evə qayıdanda ilanlar da gəlir, başlayır mikrorayonda yaşamağa. Bir az qızılsa ilanların plyajda qarğıdalı aldığı, o cümlədən geyçim ilə gündə qaraldığını iddia edərdi.

Niyə etməsin? Bizdə, məşallah, elm sahəsi gündən-günə inkişaf edir. Bugünlərdə baş alimimizin qəzetə açıqlamasını oxuyub xoşhal oldum. Daha doğrusu, elmi uğurlarımızın siyahısı o qədər uzun idi ki, ortasına çatmamış məni yuxu basdı. Köhnə qəzetçilərin yadına gələr, 90-cı illərdə Rəsul müəllim Amerikadan elə palazqulaq məktublar göndərər, redaksiya fakslarımızın anasını ağladardı.

Haradan baxsan torpaq yetişdirir. Belə şeylər də öz-özlüyündə istedad tələb edir: 24 saat danışsan, lakin 24 söz demirsən.

Elmdən yazırdım. Hörmətli oxucularımız Azərbaycan dilində, milli nasa.az saytımızın olduğunu bildirdimi? Ləzzətli saytdır. Mənim kefin olmayanda ona baxıram, ürəyim açılır. Düzdür, bu "nasa" o NASA-dan deyil, saytın şapkasına baxsaq, belə aydın olur ki, nasa.az Azərbaycan Respublikası Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin Milli Aerokosmik Agentliyinin rəsmi internet sahifəsidir. Yəqin xaricdə NASA axtaranlar çaşıb buna girirlər və "Pıçıldaş mənimlə çiçək dilində" kitabının təqdimatı haqda yazını oxuyurlar. Zərafət eləmirəm. Həqiqətən bizim hansısa alim belə şeirlər kitabı yazıbdr və nasa.az saytında o kitabın təqdimat mərasiminə həsr edilən yekə bir yazı var. Müəllif isə həтта əruzun riyazi modeləşdirməsi üzrə tədqiqat aparıb "Milli Aerokosmik Agentliyin Elmi Tədqiqat və İnformatika İnstitutunda süni intellekt sistemləri şöbəsinin rəisi" (tam yazdım ki, oxucular savadlansın) olubmuş.

Ümidvaram bu astronaut-şairi AYB üzvlüyünə qəbul ediblər, çünki hazırda orada senzura böhranı yaşanır - Elza Seyidcahanın ilham pərisini Anar müəllim və Rəşad Məcid tutub divara mıxlayıblar. Deyirlər sən vulqarizmlə məşğulsan, bu priyoma bizim sıralarımızda yer yoxdur. Hə də. Yəqin "Tələsmə, Zaur" yazsa vulqarizm olmaz.

Bizə vüqarizm yaraşır. Hazırda. Bunu da diqqətinizə çatdırdım.

Əslində kosmos və çiçəklər arasında poetik əlaqələr hər zaman mütəfəkkirlərin diqqətini cəlb etmişdir. Məsələn, hansısa dahi belə demişdir: "Sən yerdə çiçəyi əzərək, göydə ulduzları narahat edirsən". Yaxud hindistanlı yazıçı Rabindranat Taqorun belə gözəl şeiri vardır: "İşılda-böcək ulduzlara dedi: "Alimlər söyləyirlər ki, bir gün gələcək, siz söncəksiniz". Ulduzlar heç bir cavab vermədilər".

Nə cavab versin yazıqlar? Mən də olsam susardım. Sözü bitdiyi yerdəyik. İndi əməl zamanıdır! İnsan əməlləri ilə tanınır.

Fürsətdən istifadə edərək Biləcərinin yeni deputatı yoldaş Musayevi təbrik edirəm. Bu da onların qismətidir, 40 ildir deputatın soyadı dəyişmir. Mədəd Musayev rəhmətə getdi, Elşad Musayev gəldi.

Prinsipcə, sənədləşdirmə işləri asanlaşır. O Musayev olmasın, bu Musayev olsun. Düşünürəm ki, bu dövlətçilik prinsipi gələcəkdə başqa dairələrdə də tətbiq edilsə, xeyli kağıza qənaət olunar, iqlim konfransına hazırlaşan respublikamız planetin ekologiyasına böyük töhfə verər və yeni-yeni qələbələrə doğru addımlayarıq!

Sadəcə, indi bizim Milli Məclisdə 2 Elşad Musayev oldu. Bu da ola bilsin seçicilərdə çaşqınlıq yaradacaq. Təklif edirəm aydınlıq üçün növbəli çıxış etsinlər.

Müdafiə nazirinin birinci müavini - Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi general-polkovnik Kərim Vəliyevin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti İtaliya Respublikasında rəsmi səfərdə olub.

Səfər çərçivəsində Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi İtaliyanın hərbi rəhbərliyi ilə bir sıra görüşlər keçirib və müdafiə sənayesi şirkətini ziyarət edib. Romada İtaliya və Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Qərargah rəisləri Kavo Dracone və Kərim Vəliyev arasında danışıqlar aparılıb.

Təkbətek və geniş tərkibdə keçirilən görüşlərdə Azərbaycan və İtaliya arasında hərbi, hərbi-texniki, hərbi-təhsil sahələrində əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri və regional təhlükəsizlik məsələləri müzakirə olunub. Kavo Dracone bu yaxınlarda NATO Hərbi Komitəsinin rəhbəri təyin edilib.

Maraqlıdır ki, sentyabrın əvvəlində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev İtaliyada işgüzar səfərdə olmuşdu. Prezidentdən sonra Baş Qərargah rəisinin İtaliyaya gətməsi maraqlıdır.

İtaliya ilə müdafiə sahəsində əməkdaşlıq hələ 44 günlük müharibədən əvvəl də yüksək səviyyədə olub. İtaliyanın "Leonardo" şirkəti Avropanın qabaqcıl silah istehsalçısı hesab olunur ki, bu şirkətin məhsulları olan "M-346" təlim təyyarələri artıq Azərbaycan HHQ-nin sərəncamındadır. Həmçinin müxtəlif silah növləri və texniki avadanlıqlarla bağlı da əməkdaşlıqlar var. Hər iki tərəf bu əməkdaşlığı daha da inkişaf etdirmək üçün çalışır.

Türkiyədən sonra İtaliya kimi NATO üzvü ilə də hərbi əməkdaşlığın genişlənməsi Azərbaycan Ordusunun daha da güclənməsi deməkdir. NATO üzvü olan ölkələrlə həm hərbi, həm də siyasi əməkdaşlıq Azərbaycanın təhlükəsizliyi üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan Silahlı Qüvvələrini NATO orduları ilə uyğunlaşma tendensiyası ilə inkişaf etdirir. Bu və digər qabaqcıl silah istehsalçısı olan ölkələrlə əməkdaşlıqlar sayəsində Azərbaycan Ordusu NATO səviyyəsinə çatmaq üzrədir.

Yeri gəlmişkən, bir müddət əvvəl Ermənistanın Fransadan silah almasına haqq qazandıran Nikol Paşinyan "Biz bilirik ki, Azərbaycan silahları, məsələn, İtaliyadan alır. Niyə Azərbaycan İtaliyadan silah ala bilər, Ermənistan isə Fransadan ala bilməz?" demişdi. İtaliya indi Azərbaycana hansı silahlar təklif edə bilər?

Təxris Olunmuş Hərbçilərin Gəncləri Maarifləndirmə İctimai Birliyinin sədri Emin Həsəni İtaliya ilə dövlətlərarası əlaqələrin Azərbaycan üçün önəmindən söz açdı: "Türkiyə bizim qardaş ölkəmizdir. İsrailə Pakis-

Azərbaycan yeni silahların izində - İtaliya nələr təklif edir...

Azərbaycan Silahlı Qüvvələrini NATO orduları ilə uyğunlaşma tendensiyası ilə inkişaf etdirir

tan müttəfiqimizdir. Ən yaxın ölkələrdən biri də İtaliyadır. İtaliya ilə siyasi, iqtisadi, mədəni əlaqələrimiz dərinir. Eyni zamanda İtaliya ilə hərbi əməkdaşlığı da dərinləşdiririk. Bu gün dünyadakı bir neçə ölkə ilə əməkdaşlığımız önəmlidir. Rusiya nəhəng bir dövlətdir. Azərbaycan belə müttəfiqlərə ehtiyac duyur və silahlar almağa da ehtiyac duyur. Rusiya dünyada ikinci ən çox silahlar icad edən ölkədir, böyük hərbi zavodları var. İtaliya da ən çox silah icad edən ölkələr sırasında ön sıralardadır. Hər an hər şey baş verə bilər. Ona görə də bütün ölkələr hər şeyə hazırlıqlı olmalıdır, o cümlədən də Azərbaycan. Milli və dövlət maraqlarımıza uyğun olaraq dünyanın bir sıra ölkələri ilə qurduğumuz əməkdaşlığı daha da genişləndiririk. İtaliya qabaqcıl Avropa ölkələrindən biri sayılır, bütün sahələr üzrə inkişafdadır. Dünyanın yeddi-

yekunlaşacaq, bilinmir. Aparılan siyasət göstərir ki, Azərbaycan dövləti milli maraqlarımıza çox uyğun bir siyasət həyata keçirir. Bu siyasət Azərbaycana ard-arda uğurlar gətirir. İtaliya kimi dövlətlərlə hərbi əməkdaşlıq dünyanın çağırışlarına cavab verir".

Hərbi ekspert Səxavət Məmməd bu səfərdən sonra İtaliya ilə hərbi əməkdaşlığın daha da dərinləşəcəyini söylədi: "Ermənistan Cənubi Qafqazda silahlanma yarışına start verən ölkədir. Ermənistan Fransadan, Hindistandan silahlar alandan sonra Cənubi Koreya və Yaponiyadan da silah almaqla bağlı danışıqlar aparır. Azərbaycan tərəfi də buna adekvat davranmağa məcburdur. Ermənistanın Fransadan aldığı "Sezar" haubitsasına qarşı Azərbaycan tərəfi Çexiyadan DİTA haubitsası aldı. Ermənistan tərəfinin silahlanmaya davam etməsi Azərbaycanın da alternativ variantlara əl atmasına gətirib çıxarır. Azərbaycan tərəfi İtaliya ilə hərbi, texniki əməkdaşlıq etməkdədir. Qeyd etmək lazımdır ki, İtaliya ilə Azərbaycan arasında təkcə hərbi, texniki yox, siyasi və mədəni əlaqələr də üst səviyyədədir. Misal üçün yaxın vaxtlarda Vatikandakı muzeylərdən birinin Azərbaycan tərəfindən təmir ediləcəyi məlum oldu.

İtaliya dünyanın ən yaxşı silah istehsalçılarından biridir. İtaliya hərbi gəmidən tutmuş, hərbi təyyarəyə qədər bütün silahları istehsal edə bilər. Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi, general-polkovnik Kərim Vəliyevin İtaliyaya səfəri və italyanlı həmkarı ilə görüşməsi iki dövlət arasında hərbi sahədə ciddi əməkdaşlığın olacağından xəbər verir.

Azərbaycan Ordusunun hərbi gəmi parkının yenilənməyə ehtiyacı var. Çünki Azərbaycanın arsenalında olan döyüş gəmiləri 60-70-ci illərin istehsalıdır. Azərbaycan hərbi təyyarə parkını yeniləyir, hesab edirəm ki, hərbi gəmi parkının da yenilənməsinə böyük ehtiyac var. Gəmi tikintisi sahəsində isə İtaliya dünyada öncül ölkələrdəndir. İtaliyanın digər üstünlüyü isə təkcə gəmi inşası yox, gəmi motorlarını da istehsal edə bilməsidir. Bu sahədə Azərbaycanla İtaliya arasında əməkdaşlığın olacağı gözləniləndir. Bundan əlavə, İtaliya haubitsalar, mermilər, raketlər də istehsal edə bilər. Azərbaycan tərəfi bu sahədə də İtaliya ilə əməkdaşlıq edə bilər. İtaliya ilə Azərbaycan arasında hərbi təhsil sahəsində də əməkdaşlıq mümkündür. Misal üçün, Ermənistan ordusunun zabitləri Yunanıstan və Almaniya təhsil alır. Hesab edirəm ki, Azərbaycan Ordusunun zabitlərinin İtaliyada təhsil alması mümkündür. Bundan əlavə, həm Ermənistan, həm də Azərbaycan özlərinə müttəfiqlər axtarırlar. Hesab edirəm ki, Azərbaycan İtaliya ilə müttəfiqliyi daha da möhkəmləndirmək yönündə fəaliyyət göstərir. Əgər Ermənistanla Azərbaycan arasında hərbi toqquşma olarsa, b zaman Azərbaycana qarşı təzyiqlər gözləniləndir. Bu məsələdə İtaliyanın rolu önəmli ola bilər. Son zamanlar Ermənistan və Azərbaycanın diplomatlarından daha çox hərbi rəhbərliyi səfər edir. Bu da ehtimal olunan toqquşma ilə bağlıdır və vəziyyətin nə qədər mürəkkəb olduğunu göstəricisidir".

□ **Cavansir ABBASLI,**
 "Yeni Müsavat"

Son həftələr Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında mümkün görüş ehtimalı haqda iddialar vardı. ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenin hər iki ölkə rəhbərinə zəngləri bu ehtimalı qismən gücləndirmişdi.

Ehtimal edilirdi ki, Nyu-Yorkda, BMT Baş Assambleyasının 79-cu sessiyası çərçivəsində belə bir görüş ola bilər. Məlum olduğu kimi, Paşinyan Nyu-Yorka getsə də, Azərbaycanı xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov təmsil edəcək. Artıq Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan ABŞ-ın Nyu-York şəhərinə işgüzar səfər edib. Paşinyanı bu səfərdə həyat yoldaşı Anna Akopyan müşayiət edir. Nikol Paşinyan Nyu-Yorkda BMT Baş Assambleyasının 79-cu sessiyasında iştirak edəcək. Onun toplantıda çıxışı, həmçinin ikitərəfli görüşlər keçirəcəyi bildirilir.

Ermənistan xarici işlər naziri Ararat Mirzoyanın Nyu-Yorka gedib-gətmədiyini bilinmir, amma onun nümayəndə heyətində olacağı gözlənilir. Son günlər sülh müqaviləsi danışıqlarında moderator olmağa daha həvəslə görünən rəsmi Vaşinqtonun belə bir görüşü gerçəkləşdirmək niyyəti başadüşüldür. Amma Ermənistan XİN-in 19-20 sentyabr antiterror əməliyyatlarına dair bəyanatında Azərbaycanı ittiham etməsi bu görüşün də baş tutma biləcəyini şübhə altına alır. Bəllidir ki, rəsmi Bakı İrəvandan fərqli olaraq, sülh müqaviləsinin imzalanmasında səmimidir və belə görüş təklifini geri çevirməyə də bilər. Amma Ermənistan hakimiyyətinin sülhməramlı donuna bürünməsi fonunda ölkə XİN-in anormal bəyanatı və bu anormalığa Bakıdan sərt reaksiya görüş ehtimalını aradan götürmək üçün əsas sayıla bilər. Üstəlik, N.Paşinyanın yay aylarında Londonda Azərbaycan Prezidenti ilə görüş şansını əldən verməsini də unutmamalıyıq. Xatırladaq ki, iyulun 18-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Avropa Siyasi Birliyi 4-cü Zirvə Toplantısında iştirak etmək üçün Böyük Britaniyanın paytaxtı Londona səfər etmişdi. Görüşdə Böyük Britaniya tərəfinin Münxen Təhlükəsizlik Konfransı formatında olduğu kimi, Ermənistanla Azərbaycan arasında görüşün keçirilməsi barədə təklifinin Ermənistan tərəfindən müsbət cavablandırılmaması Paşinyanın sülhə necə "hazır olduğunu" göstərdi. Bu mənada Ermənistanın baş nazirinin Azərbaycan XİN rəhbəri ilə bir araya gələcəyini gözləmək olmaz. Üstəlik, "sülhə hazır olduğunu" bəyan edən Ermənistan hakimiyyəti destruktiv qüvvələrə meydan verirsə, silahlamanı sürətləndirirsə,

Nyu-Yorkda Əliyev-Paşinyan görüşü olmadı, bəs nazirlər?..

"Sülhə hazır olduğunu" bəyan edən Ermənistan hakimiyyəti destruktiv qüvvələrə meydan verirsə, görüşlərin mənası qalmır

STM-in icraçı direktoru: "Rəsmi Vaşinqtonun Azərbaycan və Ermənistan arasında gedən sülh danışıqlarında vasitəçi, moderator və ya sadəcə, məkan təqdim edən tərəf olması ABŞ-ın sülh proseslərinin uğurla başa çatmasında maraqlı olması demək deyil"

revanşist, separatçı qüvvələrin İrəvanda aktivləşməsinə şərait yaradırsa, görüşlərin də bir mənası qalmır. Həm də Azərbaycan Prezidenti sülh üçün şərtini elan edib: konstitusiyadan Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları çıxarılmalı, Minsk Qrupundan rəsmən imtina edilməlidir!

Bu arada, məlum olub ki, Ərdoğan BMT Baş Assambleyasında iştirak etmək üçün ABŞ-a səfəri çərçivəsində Zelenski, Paşinyan, Pezeşkian, eləcə də İraqın baş naziri Məhəmməd Şia Əl Sudani, BMT-nin baş katibi Antonio Quterreş, Almaniya kansleri Olaf Şolts danışıqlar aparacaq. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə məlumat xarici mətbuatda yayılıb. Qeyd olunub ki, görüşlərin əksəriyyətinin Nyu-Yorkdakı türk diplomatiyasının simvolu olan Türk Evinə baş tutacağı planlaşdırılır.

Son zamanlar həm Türkiyə, həm də Ermənistan tərəfdən müəyyən mesajlar verilir, bölgədə barışın təmin olunması zərurətindən danışılır. Ermənistan öz tərəfindən sülhə yaxınlaşdıracaq addımlar atmağa tələsmir, məsələn,

Türkiyə və Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının əks olunduğu konstitusiyasını dəyişdirmək üçün. Amma buna baxmayaraq, Marqara buraxılış məntəqəsini təmir edib, Türkiyənin qapılarını açacağı günü gözləyir.

"Azərbaycan və Ermənistan Cənubi Qafqazda sülh və sabitliyin bərqərar olması üçün mühüm fürsət əldə edib". APA-nın xəbərinə görə, bunu bu ölkənin prezidentti **Rəcəb Tayyib Ərdoğan** Nyu-Yorkdakı Türkiyə Evinə ABŞ-dakı bir sıra analitik mərkəzlərin rəhbərləri ilə görüşü zamanı bildirib. "Region ölkələri arasında fikir ayrılıqlarının aradan qaldırılması, eləcə də sülh və qonşuluq münasibətlərinin qurulması bizim təməl prinsiplərimizdir. Ölkəmiz bütün dövlətlərin bir-birinin suverenliyi və ərazi bütövlüyünə, eləcə də beynəlxalq hüquqa hörmətini vacib hesab edir. Bu gün müasir dünyanın sadaladığımız prinsiplərə olduqca böyük ehtiyacı var", - o deyib.

Son zamanlar Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı müzakirələr intensiv şəkildə aparılır və İranın bu mövzuya həssaslığı göz

önündədir. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının 79-cu Baş Assambleyasında iştirak etmək üçün ABŞ-a gedən İran prezidenti Məsud Pezeşkian Nyu-Yorkda Türkiyə prezidentti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla da görüşəcək. Görüşün BMT binasının qarşısındakı Türk Evinə keçiriləcəyi gözlənilir. Qeyd edək ki, bu, Pezeşkian prezident seçildikdən sonra Türkiyə lideri ilə ilk üz-üzə görüşü olacaq. Bəs Nyu-Yorkda Ərdoğan-Paşinyan görüşündə sərhədlərin açılması, Zəngəzur dəhlizi və Ərdoğan-Pezeşkian görüşündə Zəngəzur anlaşıması əldə oluna bilirmi? Yeri gəlmişkən, qarşıda 3+3 formatında Ankara görüşünün keçirilməsi də gözlənilir. Nyu-Yorkda bu görüş ərəfəsi hansısa anlaşmalar ola bilərmi?

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru Sahib Məmmədov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, rəsmi Vaşinqtonun Azərbaycan və Ermənistan arasında gedən sülh danışıqlarında vasitəçi, moderator və ya sadəcə, məkan təqdim edən tərəf olması ABŞ-ın sülh proseslərinin uğurla başa çatmasında ma-

raqlı olması demək deyil: "ABŞ Cənub Qafqazda sülhün bərqərar olunmasında maraqlı olsaydı, birtərəfli mövqe nümayiş etdirməzdi. Bu yaxınlarda USAID Ermənistanı edəcəyi yardımı iki dəfə artırıb. ABŞ Konqresinin Nümayəndələr Palatası və Senatın üzvləri arasında anti-Azərbaycan ritorikası artmaqda davam edir. Dövlət Departamenti ilin əvvəlində Azərbaycanı dini baxımdan narahatlıq doğuran ölkə hesab edərək, Azərbaycanı Xüsusi Nəzarət Siyahısına" (Special Watch List -SWL) daxil edib və bunu guya Azərbaycan tərəfinin erməni dini obyektlərinin dağıdılması ilə "əsaslandırırıb". BMT Baş Assambleyasının illik sessiyaları dövründə keçirilən görüşlərin çoxu protokol xarakterlidir. Bu baxımdan istənilən səviyyədə görüşün nəticəvi olacağına güman azdır".

S.Məmmədov əlavə etdi ki, bu arada Ermənistanın məlum bəyanatı da sülh danışıqlarının nəticə verəcəyi gözləntilərini azaldır: "Həmçinin Ermənistanın daxilində qısa müddətdə mövcud olan sabitlik də aradan

qalxmamadır. Türkiyə prezidenti cənab Ərdoğanın təşəbbüsləri təqdirəlayiqdir. Ərdoğanın görüşlərindən müsbət nəticələr gözləmək olar. Amma İranın mövqeyinin tezliklə dəyişəcəyinə ümidlər azdır. İran Zəngəzur neqliyyat dəhlizini özünə "qırmızı xətt" elan edib. Gürcüstan isə parlament seçkiləri ərəfəsindədir. Ermənistan da öz destruktiv mövqeyində qalır. Nyu-Yorkda region üçün müsbət müzakirələrin olması yaxşıdır, amma yuxarıda göstərdiyimiz səbəblərə görə ciddi nəticə olacağına da ümidlər azdır".

Politoloq Tural İsmayilov Nyu-Yorkda Azərbaycan və Ermənistan arasında hansısa görüşə ümid etmədiyini bildirdi: "Belə bir görüş indiki halda gözlənilmir, rəsmi məlumat da yoxdur". **Türkiyə-Ermənistan təmaslarına gəldikdə, T.İsmayilov qeyd etdi ki, Ərdoğan-Paşinyan görüşünün gerçəkləşməsi böyük bir siyasi hadisə kimi dəyərləndirilə bilər:** "Amma məsələ odur ki, Nikol Paşinyan əsla güvənəcək bir siyasətçi deyil, onun müstəqil qərar qəbul etmək gücü yoxdur. Yəni Ərdoğanla Paşinyanın görüşündən hansısa müsbət qərarlar çıxsa belə bunun praktiki reallaşması düşündürücüdür. Paşinyanın ipi öz əlində yox, xarici güc faktorlarındadır. O baxımdan da heç bir halda Paşinyanın hansısa görüşdə səsləndirdiyi fikirlərə güvənmək olmaz". **Politoloq qeyd etdi ki, Ərdoğanın Pezeşkianla görüşündə isti atmosfer müşahidə ediləcək:** "Amma hamı bilir ki, İranda siyasi qərarların alınmasında prezident müstəqil qərar vermir. Zəngəzur dəhlizini ideoloji baxımdan əngəlləyən dini rəhbərliyin Pezeşkianın Ərdoğanla görüşdən sonra həttə ala biləcəyi hansı qərarı təsdiqləmək ehtimalları zəifdir. Amma istənilən halda global siyasi güc kimi Türkiyə rəhbərinin həm Paşinyan, həm də Pezeşkianla görüşləri müsbət siyasi fon yaradır. Regional integrasiyanın dərinləşdirilməsi, ölkələrarası münasibətləri dərinləşdirmək BMT çərçivəsindəki görüşlərdənsə, 3+3 formatlı görüş daha təsirlidir. Nəzərə almaq lazımdır ki, 3+3 ideyası tarixi bir ideyadır. Ermənistan, İran burada səmimi formada aktiv olarsa, doğrudan da ciddi irəliləyişlər əldə edilə bilər. Ankarada gerçəkləşəcək görüşün bu baxımdan ciddi əhəmiyyəti olacaq".

İrəvanın yaydığı məlumat görə, N.Paşinyan 27 sentyabrədək ABŞ-da qalacaq. Hər halda, görüşüb, şəkil çəkdirmək istəyəcəyi şəxslər çox olacaq.

Q E.PASASOY,
"Yeni Müsavat"

Sentyabrın 20-də "Əsrin müqaviləsi"nin 30 illiyi münasibətilə keçirilən tədbir çərçivəsində Azərbaycanın enerji sektorunda mühüm əhəmiyyətə malik sənəd imzalanıb. Bu, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR), BP, MOL, INPEX, "Equinor", "Exxon-Mobil", TPAO, ITOCHU və "ONGC Videsh" şirkətləri arasında Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda "Azəri", "Çıraq" yataqlarının və "Günəşli" yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və neft hasilatının pay bölgüsü haqqında" 14 sentyabr 2017-ci il tarixli Sazişə İkinci Qoşma sənədidir.

BP-Azerbaijan şirkətinin "Yeni Məşavət"ə verilən məlumata görə, sənədə əsasən, tərəflər "Azəri-Çıraq-Günəşli" (AÇG) yatağının sərbəst təbii qaz ehtiyatlarının kəşfiyyatı, qiymətləndirilməsi, işlənməsi və hasilatı istiqamətində fəaliyyət göstərəcəklər. Yeni imzalanan sənəd AÇG üzrə mövcud hasilatının pay bölgüsü haqqında sazişin (HPBS) müddətinin sonuna - 2049-cu ilədək qüvvədə olacaq.

AÇG tərəfdaşlarının sərbəst təbii qaz layihəsində iştirak payları AÇG üzrə mövcud HPBS-də olduğu kimidir: bp (30,37 faiz), SOCAR (25,0 faiz), MOL (9,5 faiz), INPEX (9,31 faiz), "Equinor" (7,27 faiz), "ExxonMobil" (6,79 faiz), TPAO (5,73 faiz), ITOCHU (3,65 faiz), "ONGC Videsh" (2,31 faiz).

Məlumat üçün bildirik ki, Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) "Azəri-Çıraq-Günəşli" və "Qarabağ" yataqlarında və Bakı-Tiflis-Ceyhan layihəsində "Equinor" şirkətinin payını satın alıb. İştirak paylarının alınmasına dair əqdlər bütün tənzimləyici tələblərin və müqavilə öhdəliklərinin şərtlərinə əməl edilməklə başa çatdırılacaq.

Məlumatla görə, imzalanan əlavədə AÇG üzrə HPBS-yə tərəflərə AÇG yatağının sərbəst təbii qaz (STQ) ehtiyatlarının kəşfiyyatı, qiymətləndirilməsi, işlənməsi və hasilatı istiqamətində irəliləmək imkanı verən düzəlişlər edilir. AÇG yatağının STQ ehtiyatlarının xeyli iri həcməldə - 4 trilyon kub futadək (təxminən 120 milyard kubmetr - red.) olduğu düşünülür.

Qeyd edək ki, AÇG-də neft hasilatı zamanı iri həcmdə səmt qazı əldə olunur. Bu qazın əksər hissəsi təzyiqi saxlamaq üçün laylara vurulur, qalanı isə pulsuz olaraq Azərbaycan hökumətinə verilir. Hasilatın başlanğıcından 2024-cü ilin ikinci rübünün sonunadək təqribən 57 milyard kubmetr AÇG səmt qazı Azərbaycana təhvil verilib.

Yatağın dərin qatlarında böyük qaz ehtiyatlarının ol-

ması və onu hasilatının planlaşdırılmasına dair məlumatlar 2 il əvvəl yayılmağa başlayıb və tezliklə rəsmən təsdiqlənib. 2023-cü ilin yanvar ayında BP şirkəti AÇG-də

şirkətinin Azərbaycandan Avropaya qaz nəql edən Cənub Qaz Dəhlizinin sonuncu segmenti olan Trans-Adriatik Boru Kəməri layihəsindəki payını satma-

CQD - 20 faiz; Snam - 20 faiz; Fluxys - 20 faiz; Enagas - 20 faizdir.

İlkin ötürmə gücü illik 10 milyard kubmetr olan TAP kəmərilə qaz nəqlinə

sində yalnız blokun sahəsi üzrə deyil, layların dərinliyi üzrə də limit tətbiq edildi. Hasilatın pay bölgüsü sazişlərinin imzalanmağa başladığı 1968-ci ildən bəri

lanan Enerji memorandumuna əsasən 2027-ci ilədək Avropaya nəql olunan qazın həcmi 2 dəfəyə qədər artırılması nəzərdə tutulur. Bu həcmərin "Şahdəniz"lə ya-

"Əsrin ikinci müqaviləsi" - 9 şirkət

Azərbaycanla sənəd imzaladı

Ekspert: "Bunu hökumətin dövlət maraqlarının müdafiəsi sahəsində uğurlu fəaliyyətinin nəticəsi hesab etmək olar"

"Deep Gas" layihəsi çərçivəsində qiymətləndirmə quyunu qazmağa başlayıb və qazma işlərini aprel ayında başa çatdırıb. Quyunun ümumi dərinliyi təqribən 4500 metrdir.

Quyudan əldə olunan nəticələr dərin qatlarda qaz ehtiyatlarının olduğunu təsdiqləyib. **BP şirkətinin Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə regionunda quylar üzrə vitse-prezidenti Cim Olirinin** (Jim O'Leary) sözlərinə görə, AÇG-də dərin laylardan qaz hasilatının həyata keçirilməsi planları çərçivəsində ilk hasilat quyunun qazılmasına bu ilin ikinci yarısında başlamaq planlaşdırılır. Ötən il qeyd olunan layihə çərçivəsində qiymətləndirmə quyunun qazılması uğurla başa çatdırılıb: "Monitoring aparmaq üçün quyunun ağzına xüsusi avadanlıq quraşdırıb və bunun sayəsində uğurlu məlumat əldə etmək mümkün olub".

Onun sözlərinə görə, alınan məlumatlar əsasında hasilat quyunun qazılmasına qərar verilib. Cim Oliri onu da vurğulayıb ki, ilk hasilat quyunun uğurlu olduğu təqdirdə şirkət ilk qazın gələn ilin əvvəlində çıxarılacağını gözləyir.

Maraqlıdır ki, AÇG-dən qaz hasilatına dair saziş BP

sına dair məlumatlarla eyni vaxtda imzalandı. "BP Azerbaijan" şirkətinin ötən həftə yaydığı məlumata görə, şirkət boru kəmərindeki 20 faizlik payını satır. Şirkətin mətbuat xidmətindən bildirilib ki, BP Trans-Adriatik Qaz Boru Kəmərindeki (TAP) payından Amerikanın özəl investisiya fondu Apollo Global Management-ə satmağa razılışıb. Alqı-satqının məbləği bir milyard dollardır.

Qeyd edək ki, Cənub Qaz Dəhlizi ilə nəql edilən qaz Azərbaycanın "Şahdəniz" yatağının istismarının 2-ci mərhələsi (\$D2) çərçivəsində əldə olunur.

Yatağın işlənməsi layihəsinin səhmdarları BP - 29,99 faiz, LUKoil - 19,99 faiz, TPAO - 19 faiz, NICO - 10 faiz, Cənub Qaz Dəhlizi QSC-dir - 21,02 faiz. Yataqdan hasil olunan qazı Türkiyə ərazisinə çatdıran Cənub Qafqaz Boru Kəməri (CQBK) və Cənub Qafqaz Boru Kəmərinin Genişləndirilməsi (CQBKG) layihəsində də pay bölgüsü eynidir. Türkiyəyə qaz çatdıran Trans-Anadolu Boru Kəmərinin (TANAP) - səhmdarları CQD - 51 faiz, BOTAS - 30 faiz və BP - 12 faiz, STEAS - 7 faiz.

Türkiyədən qazı İtaliyaya çatdıran TAP kəmərinin səhmdarları isə BP - 20 faiz;

2020-ci ilin dekabrında başlanıb. 2021-ci ildə kəmərlə 8,1 milyard kubmetr, 2022-ci ildə 11,4 milyard kubmetr, 2023-cü ildə 11,5 milyard kubmetr qaz nəql olunub. Bu il üçün plan 12 milyard kubmetrdir. Hazırda kəmərin ötürmə gücü 12 milyard kubmetrdən bir qədər yüksəkdir.

BP-nin qazı nəql edən kəmərdəki payını satmasını bəzi mənbələr Azərbaycandakı layihələrdən çıxmasının başlağıcı kimi qiymətləndirirdilər. Lakin AÇG-dən qaz hasilatına dair sazişin imzalanması bu iddiaların real olmadığını ortaya qoydu.

Enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şabanın "Yeni Məşavət"ə dediynə görə, AÇG-nin dərin qatlarında qaz olmasını Azərbaycan geoloqları ötən əsrin 80-ci illərində müəyyən ediblər: "Hələ o zaman yataqda yalnız neft deyil, qaz da olduğu geoloji kəşfiyyat işləri nəticəsində təsdiqini tapmışdı. 1987-ci ildə hər üç yataqda aparılan tədqiqatlar onların neft-qaz yatağı olduğunu sübut etmişdi. Neft layları təxminən 3500 metrə qədərdir, ondan dərinə qaz ehtiyatları yerləşir. Ona görə də 1994-cü ildə imzalanan hasilatın pay bölgüsü sazişində - Əsrin müqavilə-

bu, ilk belə hal idi. Sazişdə neft hasilatı üçün konkret laylar müəyyənləşdirilmişdi. Sazişlə bağlı çıxışında SOCAR-ın o vaxtı xarici investisiyalar idarəsinin rəisi olan Valeh Ələsgərov deyəndə ki, biz maksimal dərəcədə dövlətin maraqlarını qoruyan kommersiya sazişi imzalamışıq, inanmayanlar çox idi. Keçilən yol - müqavilədə Azərbaycanın payının artırılması, qaz hasilatı barədə fərqli şərtlərin tətbiq olunması göstərdi ki, Əsrin müqaviləsində həqiqətən də Azərbaycan dövlətinin maraqları uğurla təsbit olunub".

Ekspertin sözlərinə görə, yeni sazişə əsasən BP və tərəfdaşları 2050-ci ilədək AÇG yatağının qaz resurslarının kapitala çevrilməsi üçün bütün zəruri işləri görməlidirlər:

"AÇG-nin qaz ehtiyatları təxminən 120 milyard kubmetr hesablanır. İndiyədək yataqdan 225 milyard kubmetrə yaxın səmt qazı əldə edilib ki, onun da 170 milyard kubmetri yataqlara vurulub. Bu, texniki qazdır. Amma yeni sazişlə əldə ediləcək qaz isə sırf kommersiya məhsulu olacaq. Bu, 25 ildə orta hesabla hər il 4,5-4,8 milyard kubmetr qaz deməkdir. Ola bilər ki, ilk vaxtlar hasilat bundan az, pik vaxtlarda çox olsun, mənim orta rəqəmi deyirəm. Bağlanan sazişi Azərbaycan hökumətinin dövlət maraqlarının müdafiəsi sahəsində uğurlu fəaliyyətinin nəticəsi hesab etmək olar. Biz Şahdəniz-dən əlavə böyük qaz həcmələrini "Abşeron"un ikinci mərhələsindən gözləyirdik. Amma təxminən 4-5 milyard kubmetr təşkil edəcək bu həcmələri 1-2 ilə AÇG-dən əldə etmək mümkün olacaq".

Qeyd edək ki, Azərbaycanla Avropa Komissiyası arasında 2022-ci ildə imza-

naşı, digər yataqlardan da hasilatın artırılması hesabına təmin olunması planlaşdırılır. Bu baxımdan, indiyədək əsas diqqət "Abşeron" yatağına yönəldilirdi, lakin onun işlənməsinin ikinci mərhələsi üzrə razılaşmalar hələ də yekunlaşmayıb. AÇG-dən 2025-ci ildə hasilata başlanması növbəti iki ildə onun artırılması Azərbaycanın üzərinə götürdüyü öhdəliklərə əməl etməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Məlumat üçün bildirik ki, Energetika Nazirliyinin məlumatına əsasən, 8 ay ərzində ölkədə 33 milyard kubmetr təbii qaz hasil edilib. Qazın 8,7 milyard kubmetri "Azəri-Çıraq-Günəşli", 18,1 milyard kubmetri "Şahdəniz", 1,1 milyard kubmetri "Abşeron", 5,1 milyard kubmetri SOCAR üzrə hasil olunub. Ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən təqribən 0,8 milyard kubmetr artımla qaz hasil edilib.

Bu dövrdə xaricə qaz satışı 16,4 milyard kubmetr təşkil edib ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə təqribən 3,1 faiz çoxdur. Avropaya 8,4 milyard kubmetr, Türkiyəyə 6,5 milyard kubmetr, Gürcüstana isə 1,5 milyard kubmetr qaz satılıb. Qaz ixracından ölkəyə 5 milyard 455 milyon 694.22 min dollar daxil olub ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 47 faiz azdır. Ötən ilin yanvar-avqustunda qaz ixracının müdafiəsi sahəsində uğurlu fəaliyyətinin nəticəsi hesab etmək olar. Biz Şahdəniz-dən əlavə böyük qaz həcmələrini "Abşeron"un ikinci mərhələsindən gözləyirdik. Amma təxminən 4-5 milyard kubmetr təşkil edəcək bu həcmələri 1-2 ilə AÇG-dən əldə etmək mümkün olacaq".

Qeyd edək ki, Azərbaycanla Avropa Komissiyası arasında 2022-ci ildə imza-

“Bakı-Xəbər” Media Qrupunun rəhbəri, politoloq Aydın Quliyev öz facebook səhifəsində Türkmənistan prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun Ermənistanın baş nazirinə və prezidentinə göndərdiyi məktubla bağlı maraqlı paylaşım edib.

A.Quliyev yazır: “Türkmənistan prezidenti Berdiməhəmmədovun Ermənistanın baş naziri və prezidentinə göndərdiyi təbrik məktubunda işlətdiyi “aramızdakı qarşılıqlı hörmət və etimad” ifadəsi çox düşündürücüdür. Görəsən, Ermənistanla Türkmənistan arasında “qarşılıqlı etimad” nəyin sayəsində yaranıb? Türkmənlər Ermənistanın anti-Türkiyə və anti-Azərbaycan siyasətinə etimad edir? Ya Ermənistan Türkmənistanın hələ də Türk Dövlətləri Təşkilatının üzvü olmamasından məmnundur?..

Türkmənistanın ümumtürk integrasiyasından məsafə saxlaması heç yaxşı niyyətə oxşamır. Bu türk dövlətini Ermənistanla məhrəmləşdirən nədir?..

TDT 160 milyona yaxın insanın yaşadığı böyük bir coğrafiyada və global miq-

gücünü daha da artırır və mövqelərinin gələcəkdə güclənəcəyini şərtləndirir. Bellidir ki, Türkmənistan Türk Dövlətləri Təşkilatında hələlik müşahidə statusunda işləyir. Bunun bir səbəbi ölkənin tutduğu siyasi xətt, ikincisi, konstitusiyasının Türkmənistanın neytral dövlət olması, hansısa beynəlxalq bloklarda təmsil olunmaması tələbidir. Amma bu heç də Ermənistanla münasibətdə bu cür “qarşılıqlı etimad” kimi fikir işlətməyə haqq vermir.

Sabiq maliyyə naziri, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə ekspert Fikrət Yusifov Türkmənistanın soyuqluğunu bu səbəblə izah edir: “Türk dünyasına daxil olan ölkələr içərisində Türkmənistan həmişə soyuq davranışı ilə seçilib. Bu soyuqluğun kökləri Türkmənistanda müstəqillik illərindən başlanan

Türkmən prezidentinin müəmmalı məktubu - rəylər

TDT-yə qoşulmur, üstəlik..; sabiq nazir: “Türkmənistan da Türk dünyası ölkələrinin ərkəsöyün övladı hesab olunsun”

psixologiya isə buna yol açmır.

Ermənistan rəhbərinə yazılan məktubda səslənən fikirlər də Türkmənistan rəhbərliyinin Türk dünyasına və onun aparıcı dövləti olan Azərbaycana qarşı soyuq münasibət ortaya qoyulub. Türkmənistan rəhbərliyindən başqa heç bir Türk dövlətinin başçısı Ermənistan rəhbərliyinə yazdığı məktubda belə ifadələr işlətməzdi. Nə edək! Türkmənistan da Türk dün-

zəngin karbohidrogen, xüsusən də təbii qaz yataqları ilə zəngin olan dövlətlərdən biridir. Lakin bu yataqların istismarından ölkəyə daxil olan milyardlarla vəsait xalqın sosial rifah halının yaxşılaşdırılmasına ciddi təsir göstərmir. Türkmənistan Qoşulmama Hərəkatının üzvüdür və hər hansı bir iqtisadi, siyasi və hərbi bloklara qoşulmamaq xətti yürütsə də, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının,

Aİ-də qaz anbarlarının ehtiyatları 104 mlrd. kubmetrə yaxınlaşır

Avropa İttifaqında yeraltı qaz anbarlarının dolumluluq səviyyəsi 93,5%-i ötür. Bu barədə “APA-Economics” Avropa Qaz İnfrastruktur Operatorları Assosiasiyasına (Gas Infrastructure Europe, GIE) istinadən xəbər verir.

Məlumatla görə, Aİ ölkələrində anbarların dolumluluq səviyyəsi 93,63% təşkil edir, bu da son beş il ərzində bu tarix üçün orta göstəricidən 5,03 faiz bəndi çoxdur.

Qeyd olunub ki, hazırda anbarlardakı qazın ümumi həcmi 103,76 mlrd. kubmetrə yaxındır.

Xatırladaq ki, 2020-ci il dekabrın 31-dən Trans-Adriatik boru kəməri (TAP) vasitəsilə Avropaya Azərbaycan qazının nəqlinə başlanılıb.

yasda güclü təşkilat kimi tanınıb. Prezident İlham Əliyev TDT ölkələri ilə bütün sahələrdə əlaqələrin möhkəmləndirilməsini Azərbaycanın xarici siyasətinin əsas prioritetlərindən biri elan edib.

Bu, Prezident İlham Əliyevin Türk dünyasına verdiyi xüsusi önəm, türk dövlətləri ilə əməkdaşlığın Azərbaycanın xarici siyasətinin prioritet istiqamətlərindən olmasının, həmçinin türk birliyi və həmrəyliyinin, Türk Dövlətləri Təşkilatının bundan sonra da inkişaf edərək möhkəmləndirilməsinə əminliyin parlaq ifadəsidir.

Türk Dövlətləri Təşkilatının əhatə etdiyi coğrafiya dünyada çox böyük əhəmiyyətə malik ərazidir. Bu amil Türk Dövlətləri Təşkilatının

mürəkkəb bir idarəçilikdən qaynaqlanırsa, yanılma-riq. Daha doğrusu, belə davranışın təməli Türkmənistanın birinci prezidenti, Türkmənbaşı Saparmurad Niyazov tərəfindən qoyulmuşdu. Bu ölkə indi də Türk dünyası ölkələri ilə eyni üslubda davranır, bəzən hətta onların birgə keçirdikləri tədbirlərə belə qatılmır və ya aşağı səviyyədə təmsilçiliklə kifayətlənir. Tam qapalı bir durumda yaşayan bu ölkənin böyük neft, qaz və digər təbii ehtiyatları mövcuddur. Əgər bütün bunlar olmasaydı, heç şübhəsiz Türkmənistan rəhbərliyi region ölkələri ilə və ilk növbədə Türk dünyası ölkələri ilə yaxından əməkdaşlıq etmək üçün ciddi səylər göstərirdi. Var-dövlətin yaratdığı

yası ölkələrinin ərkəsöyün övladı hesab olunsun”.

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov Türkmənistan prezidentinin ifadələrinin Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı yönəlmədiyini düşüncəsindədir: “Türkmənistan dünyanın ən qapalı totalitar dövlətlərindən biridir. Bu ölkəni bəzən Şimali Koreya ilə eyniləşdirirlər. Saparmurad Niyazovun qəfil ölümündən sonra hakimiyyətə gələn Berdimuhammedovlar, ata-oğul Türkmənistanı istədikləri kimi idarə edirlər. Baxmayaraq ki, Qurbanqulu Berdimuhammedov islahatlar və yumşalmalar anonsu verdi, lakin çox keçmədi ki, verilən vədlərə əməl edilmədi. Türkmənistan

Dünya Səhiyyə Təşkilatının Beynəlxalq Səhiyyə Təşkilatının MAQATE, Dünya İxracatçılar Təşkilatı və s. kimi beynəlxalq qurumlarda təmsil olunur. Türkmənistan 2021-ci ildə Türk Dövlətləri Təşkilatının Zirvə toplantısında müşahidəçi statusunda iş-tirakı qərarlaşdırılmış və prezident Qurbanqulu Berdiməhəmmədov ölkəsinin neytral siyasətini əsas tutaraq bu qurumda bərabərhüquqlu üzv kimi qatılmaqdan imtina etmişdi. Baxmayaraq ki, Türkmənistan qapalı ölkədir və neytrallıq statusunu qorumağa çalışır, lakin Aşqabadın üzərində Çinin və Rusiyanın böyük təsiri var. Hər iki dövlət Türkmənistanın ən vacib ticarət tərəfdaşdır. Aşqabadla Türkmənistanın xüsusi əla-

qələri yoxdur. İqtisadi, ticari və siyasi münasibətlər də güclü deyil. Türkmənistan prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədov Ermənistanın baş naziri və prezidentinə göndərdiyi təbrik məktubunda işlətdiyi “aramızdakı qarşılıqlı hörmət və etimad” ifadəsi, məncə, diplomatik etiketdən və protokol qaydalarından başqa bir şey deyil. Bu cür ifadələr adətən dövlətlər arasında əlamətdar günlərdə təbriklər zamanı formal olaraq işlənir. Bayaq da vurğuladığımız kimi, Türkmənistanla Ermənistan arasında münasibətlər postsovet ölkələri səviyyəsindən irəli getməyib. Hər iki ölkənin ən yüksək səviyyəli rəsmi qarşılıqlı səfərləri də tez-tez olmayıb. Ən son səfəri Türkmənistan prezidenti Ermənistanla 2012-ci ildə gerçəkləşdirib. Əksinə, hesab edərim ki, Türkmənistan Azərbaycanla əlaqələrin həm TDT çərçivəsində, həm də ikitərəfli olaraq dərinləşdirilməsində maraqlıdır. Türkmənistanın zəngin təbii qaz ehtiyatının Qərbi bazarlarına çıxarılması üçün Azərbaycan kilid nöqtədir. Bu baxımdan da Aşqabadın Bakı ilə münasibətlərini korlaya və narazı sala biləcək addım atacağını zənn etmirəm. Bu, ağılsızlıq olardı. Mən Türkmənistanın gec-tez TDT-də təmsil olunacağı qənaətinə yəm. Bu, həm siyasi, həm də iqtisadi, ticari baxımdan Türkmənistanla böyük dividendlər gətirəcək. Xüsusən də global təhlükəsizlik mühitində bu çox vacibdir. Türk dünyası öz təhlükəsizliyinin qayğısına qalmasa, ciddi itkilər və risklərlə üzləşə bilər. Odur ki, Türkmənistanın təhlükəsizliyində və inkişafında Ermənistanın heç bir rolu olmadığı üçün İrəvana marağı da yoxdur. Təbrikdə Ermənistanla deyilən “qarşılıqlı hörmət və etimad” fikirlərinin Azərbaycan və Türkiyəyə yönəldiyini düşünmürəm. Biz o məntiqə yanaşsaq, gərək Qazaxıstan və Qırğızıstanla da məsafəli davranmaq. Çünki hər iki dövlət Ermənistanın həm iqtisadi, həm də hərbi müttəfiqləridir. Eyni iqtisadi, hərbi bloklarda təmsil olunurlar”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

ABŞ Konqresində Azərbaycanın Qarabağa “təcavüzü” ilə bağlı aktın müzakirəyə çıxarılması (“Artsax Gəlirlərinin Bərpası Aktı” - red.) Qərbin Ermənistanı istifadə etməklə bölgədə gərginlik yaratmaq ssenarisinin tərkib hissəsidir. Konqresin erməni məsələsi üzrə qrupunun sədr müavini Adam Şiff çıxışında iddia edib ki, Azərbaycanın “artsax” xalqına qarşı davamlı hərəkətləri humanitar fəlakət yaradıb və etnik təmizləməyə bərabər olub.

O, “ədalətin təmin olunmasının zəruriliyindən” dem vurub. Şiffin tələbləri sırasında “Artsax Gəlirlərinin Bərpası Fondu”nun yaradılması da var. Tələbə əsasən bu fond Azərbaycanın müsadirə edilmiş aktivlərini alacaq və daha sonra bu vəsaitləri Azərbaycanın “hərbi hücumu” nəticəsində əmlakı, biznesi və iş yerlərini itirmiş “artsax”dan didərgin düşmüş ermənilərə kompensasiya vermək üçün istifadə edəcək. Həmçinin “köçkün ermənilər”in fondan təminat almaq üçün müraciət etməsinə imkan verən sadələşdirilmiş prosesin yaradılmasına çağırış olunur.

Bununla yanaşı, ABŞ-dakı şəxsi aktivləri ələ keçirmək və “artsaxa hərbi hücumda iştirak etmiş və ya dəstək vermiş yüksək rütbəli Azərbaycan nümayəndələrinə və onların yaxın ailə üzvlərinə viza məhdudiyyətlərinin tətbiqi” də tələblər sırasında. “Yeni Müsavat” qeyd edir ki, 2024-cü il “Artsax Gəlirlərinin Bərpası Aktı” Frank Pallone, Qreys Napolitano, Linda Sancez kimi ermənipərəst konqresmenlər tərəfindən dəstəklənir. Aydın məsələdir ki, Adam Şiff təkbəşinə hərə-

kət etmir. Bu, ABŞ-ın Azərbaycana qarşı növbəti təxribatıdır. Şiff kimi insanlara Bayden administrasiyası konkret olaraq anti-Azərbaycan hərəkətləri üçün şərait yaradır. Bayden administrasiyası ABŞ və Azərbaycan arasında münasibətləri fəlakətə doğru aparır.

Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan bu addımı reallaşacağı təqdirdə cavabsız qoymayacaq və bu, ABŞ-ın Cənubi Qafqaz siyasətinin sonu deməkdir. Bundan sonra ABŞ Cənubi Qafqazdan atılacaq və Azərbaycan ABŞ-ın regiondakı bütün nəqliyyat layihələrini, o cümlədən Mərkəzi Asiyaya çıxışını əngəlləyəcək. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın milli maraqlarını müdafiə etmək siyasətində qətiyyətlidir və ölkəmizin maraqları və suverenliyini heç vaxt qurban verməyəcək. ABŞ-ın Əfqanıstandakı əməliyyatı zamanı olduğu kimi, gec-tez Vaşinqtonun Azərbaycana yenidən ehtiyacı olacaq. Bununla belə, Bayden administrasiyası öz hərəkətləri ilə ikitərəfli münasibətləri bərpası mümkün olmayan çöküşə aparır. “Amerika Birləşmiş Ştatları Konqresinin Tom

ABŞ Konqresi Bakının “qırmızı xətti”ni keçdi - qondarma mövzu dinləmələrdə...

Ermənipərəst konqresmenlər “Qarabağa təcavüz” cəfəngiyyatını müzakirəyə çıxarır; Bayden administrasiyası Bakı-Vaşinqton münasibətlərini fəlakətə aparır

Lantos İnsan Hüquqları Komissiyasında “Dağlıq Qarabağın süqutundan sonra Azərbaycanda insan hüquqları” adlı dinləmələrin təşkil olunması və çıxış edənlər tərəfindən mövcud olan faktların açıq şəkildə təhrif olunaraq Azərbaycana qarşı əsas-sız fikirlərin səsləndirilməsi ciddi təəssüf hissi doğurur.”

Azad Vətən Partiyasının

sədri Akif Nağı “Yeni Müsavat”a qeyd etdi ki, ABŞ və digər Qərb ölkələrinin belə müzakirələr təşkil etməsi demokratiyanın, söz azadlığının üzərindən xətt çəkir: “Avropa Şurasında da belə müzakirələrin aparılması təklif olunur. Bu da Qərbin qərəzli mövqeyindən irəli gəlir və Azərbaycan hər zaman bu addımlara cavab verir. Əgər belə

müzakirələr aparılırsa, bizə qarşı hansısa qərarlar tətbiq etmək niyyətindədirlərsə, ilk növbədə özlərinə zərər vuraçaqlar. Azərbaycan erməniləri Qarabağdan çıxarmayıb, sadəcə, öz dövlət suverenliyini bərpa edib, onlara da vətəndaşlıq təklif olunub. Amma kompensasiya tələbi absurd məsələdir, bəs 30 il torpaqlar işğal altında olanda azərbay-

canlılara dəymiş maddi-mənəvi zərərin təminatını kim ödəcəyək? Əksinə, biz xalqımıza dəyən ziyanın ödənməsini tələb edirik”. **Partiya sədri vurğuladı ki, Azərbaycan Qərblə normal, bərabərhüquqlu əməkdaşlığın tərəfdarıdır:** “Əgər belə davam edəcəklərsə, onqat artıq cavabını alacaqlar, bu zaman da etdikləri özlərinə qarşı çevriləcək. Biz kimsədən çəkinmirik və təzyiqlə heç nə əldə edə bilməzlər. Azərbaycan təzyiqlərə boyun əyəcək dövlət deyil. Digər tərəfdən, biz bilir ki, erməni milyardlərin hesabına Konqresə bu mövzular daşınır. Hər halda, ABŞ və Konqres üçün yaxşı hal deyil, utancverici addımlardır. Vaşinqton Bakı ilə olan mühüm tərəfdaşlıq münasibətlərini nəzərə almalıdır”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

İrəvanda “balıq, ördək və xərçəng” vəziyyəti

Ermənistan Krilovun təmsilindəki vəziyyəti xatırladır; Paşinyan bir söz, Qaregin başqa, prezident fərqli fikir söyləyir

Ötən həftəsonu Ermənistan müstəqillik gününü qeyd etdi. Ölkə rəhbərlərinin bu münasibətlə xalqa müraciətlərində maraqlı nüanslar, etirazlar və ziddiyyətli məqamlar var. Məsələn, baş nazir Nikol Paşinyan bəyan edib ki, demokratiya, tarazlıq və balanslaşdırılmış xarici siyasət sayəsində ölkənin müstəqillik səviyyəsi günü-gündən yüksəlir.

“2018-ci ilin xalq, qeyri-zorakı, məxməri inqilabından bu yana bizim bütün qərarlarımızın etalonu müstəqillik, dövlətçilik, demokratiya, bu anlayışların beynəlxalq qaydalar əsasında konkretləşdirilməsi və obyektivləşdirilməsi olub və olmaqda davam edir. Bu prosesdə səhvlərimiz oldu, uğursuzluqlarımız oldu, lakin 2020-ci ildə müstəqilliyimizi itirmək həddinə çataraq, real Ermənistanın strategiyası ilə dövlətimizin davamlılığı ilə bağlı nəzəri tezisini praktiki yola salmaq üçün real im-

kan əldə etdik”, - Nikol Paşinyan bildirib.

Baş nazirin sözlərinə görə, əsas hədəfi nəzərdən qaçırmamaq vacibdir: “Müstəqillik, dövlətçilik, Ermənistanın öz vətəndaşlarının təhlükəsizliyini, azadlığını və rifahını təmin edən platforma və mexanizm kimi beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisi 29,743 kvadrat kilometrdir”. İkinci Katolikos Qareginin xalqa müraciəti isə

düşməncilik, kin, nifrət elementləri ilə doludur. Bütün kəsizlik məsələlərindən danışarkən bildirib ki, “artsax” işğal olunub” və Ermənistan sərhədlərində sülh qeyri-sabitdir. Katolikos milli, dövlət və ümumbəşəri maraqları prioritetləşdirməyə çağıraraq, “Biz yenidən təhlükəsizlik məsələləri və yeni təhdidlərlə qarşılaşırıq”, - deyib. Prezident Vaaqn Xaçaturyan

da dövlətin qarşısında duran vəzifələrin az olmadığını qeyd edərək, əhalini birləşdirərək, “Lakin ötən onilliklər də sübut edir ki, birlik, həmrəylik və əzmlə istənilən mənəni dəf etmək olar”, - onun müraciətində deyilir. Göründüyü kimi, Ermənistanda həzrət Krilovun hərəsi bir tərəfə çəkən “Balıq, ördək və xərçəng” təmsilindəki vəziyyəti xatırladır. Paşinyan bir söz, Qare-

gin başqa söz, prezident fərqli fikir söyləyir. Qareginin müraciəti onu göstərir ki, revansizm və qisasçılıq məğlub olmaq istəmir. İndi əsas sual budur ki, Ermənistanda hansı tərəf ağırliq qazanacaq?

Professor Qabil Hüseynli hesab edir ki, ağırliq Paşinyanda olacaq. Onun fikrincə, keşiş Srebazanın aksiyaları göstərdi ki, xalq kilsənin arxasınca getmir. Politoloqa görə, katolikos Qareginin çıxışı da iqtidara dividend qazandırır: “Erməni xalqı görür ki, hansı seçimi etməlidir. Biri sülhə, biri revansə çağırır. Xalq 30 ildən çox kilsəyə inandı və din xadimləri erməniləri faciələrə sürüklədi, indi isə Paşinyanla sabit həyat ümidindədir. Ən azından bunun üçün imkanlar var. Həm Bakı, həm İrəvan bəyan edirlər ki, tarixdə sülhə bu qədər yaxın olmamışıq. O cəhətdən kilsənin son bəyanatları səfehlikdir, populizmdir, kütlə üçün cazibədar görünür”. **Q.Hüseynlinin qənaəti budur ki, Ermənistan hakimiyyəti rəqiblərini ram edə**

bilib: “Ondan daha yaxşı olmalıdır ki, xalq iqtidarı deyişsin. Əgər Paşinyanın qarşısına hər dəfə alternativ kimi kilsə və keçmiş “Qarabağ klanı” çıxacaqsa, o zaman həmişə müxaliflər uduzacaq. Problem onda deyil ki, Paşinyan idealdır, problem rəqiblərinin çox bəbad olması, cənəyətə, qana susayanlar olmasındır”.

Professor Rusiya bağlantısı olan qüvvələrin Ermənistanda hakimiyyətə gəlmək perspektivi olmadığını düşünür: “Gərək zorakı üsullara, sui-qəsdə əl atınsınlar. Sivil yol və seçkidə qələbə şansları yoxdur. Çünki erməni xalqı bu qüvvələri iqtidarda görüb və onlara növbəti imkanı verməz. İkincisi, Qərb təbliğatı güclənib və nə qədər katolikos belə bəyanatlar verəcəksə, xalq o qədər qopacaq. Ermənilər müharibələrdən yorulublar. Onların “artsax” nağıllarını oxuyan da yoxdur. Ən yaxşı halda Yerablur məzarlığında yığışa bilirlər. Yeni revansizm heç 10 il sonra da mümkün deyil. Çünki Azərbaycan Ordusu əl-qolunu salamayıb, güclənir”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Nazirlər Kabineti 12 yanvar 2015-ci il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Müfəssəl plan olmadığı və ya onun müddəti bitdiyi hallarda tikintiyə icazə verilməsi və ya məlumatlandırma icraatı məqsədləri üçün tikinti layihələrinin onların həyata keçiriləcəkləri ərazinin planlaşdırılması sənədlərinə (baş planlara və (və ya) ümumi planlara), habelə müfəssəl planın hazırlanması zamanı nəzərə alınan tələblərə uyğunluğunun müəyyənləşdirilməsi Qaydaları"na dəyişiklik edib. Bununla bağlı baş nazir Əli Əsədov yeni qərar imzalayıb.

Qərara əsasən, Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycanın mənsub olan bölməsində yaradılan süni torpaq sahəsində tikinti məqsədləri üçün şəhərsalma əsaslandırılmasının tərtib edilməsi tələb olunmur. Bu faktiki Xəzəri Bakıdan ayırmaq qərarı kimi də izah edilə bilər. Bəs hökuməti belə qərara vadar edən nədir? Xarici investorlar bunda maraqlı ola bilərlərmi?

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri deyir ki, belə bir qərar iki səbəbdən verilə bilər. İlkən səbəb Azərbaycanda Xəzər dənizinin suyunun geri çəkilməsi ilə limanlarda yaranan problemlərdir: "Azərbaycan regional yükdaşıma mərkəzi olmaq istəyir. Ölkəmizdə suyun geri çəkilməsi iritutumlu gəmilərin limanlara yer almasını çətinləşdirir. Dənizdə limanlara yaxın yerlərdə əlavə torpaq sahələri yaradaraq, daha dərin qatlarda gəmiləri qəbul etmək mümkün olacaq. Digər səbəb isə süni adaların yaradılması ilə Xəzərdə yeni turizm mərkəzlərinin yaradılması ilə bağlıdır. Hökumətin buna aid bir proqramı var. Layihənin nə dərəcədə uğurlu olacağını söyləmək çətinidir. Çünki Azərbaycanda turizmle bağlı həddindən çox problemlər var. Elə quru sərhədlər

Xəzəri Bakıdan ayırmaq planı - hökumətin qərarının pərdəarxası

Ekspert: "Qərarın verilməsinin səbəbi həm logistikanın, həm də turizmin inkişafı ilə bağlı olsa da..."

bağlı olması turizmə ən böyük zərbə vuran amillərdən biridir. Lakin hər halda, hökumətin belə planları var. Xarici investorların cəlb ediləcəyi də ehtimal olunur.

Amma bu günə qədər digər turist obyektlərində xarici investorların o qədər də aktiv olmadığını görürük. Məhz bu sahəyə böyük yatırımların olacağını indidən söyləmək çətinidir. Məsələn, Dubayda olduğu kimi Bakıda, Xəzər dənizində adalar kompleksi inşa etmək istəyən xarici şirkət görməmişik. Ən azından mənim belə bir plan haqqında

məlumatım yoxdur.

Qərarın verilməsinin səbəbi həm logistikanın, həm də turizmin inkişafı ilə bağlı olsa da, həyata keçirilmə mexanizmləri haqqında ictimaiyyətə və biznes çevrələrinə əlavə informasiya verilməyib. Qanunvericiliklə necə tənzimlə-nəcəyi açıqlanmır. İstənilən özəl investor bundan istifadə edə biləcəkmi? Yoxsa hansısa formada dövlət lisenziyası ilə olacaq? Bu sualların cavabı hələ ki açıqdır.

Əgər bu layihədə xarici və ya özəl investorlar fəaliyyət göstərəcəklərsə, turizm inki-

şaf edəcəksə, gəmi limanlarının dəyişdirilməsi Azərbaycanda logistik gəlirlərin artmasına səbəb olacaqsə və normal bir sistem qurulacaqsə, iqtisadi cəhətdən sərfəli olacaq. Amma hələ ki bununla bağlı hansısa əlamət görmürük.

Azərbaycanda turizm nəçə ildir prioritet elan olunmasına baxmayaraq, turizmin qəbulunda Gürcüstandan 4 dəfə geridəyik. Deməli, turizmin inkişafı üçün digər istiqamətlərdə də irəliləyə doğru pozitiv addımlara ehtiyac var. Dünyada əsasən ərəb öl-

kələrində belə təcrübə var. Orada Böyük Britaniya şirkətləri həmin planı hazırlayıb həyata keçirməsinə kömək etdilər. Dünyada ən məşhur süni adalar Dubaydadır. Orada tikilən villaların qiyməti həddindən artıq bahadır və David Bekhem kimi məşhur insanlar oradan evlər alıblar".

Maraqlıdır, Azərbaycanda belə global layihələr olacaqmı? Belə bir investisiya mühiti yaranacaqmı?

Ekspert deyir ki, bu məsələ ciddi sual doğurur. Bundan öncə də belə səs-küylü layihələr olub: "Xatırlayırsınızsa, "Xəzər adaları" adlı layihə də olmuşdu. İş adamlardan biri deyirdi ki, 100 milyardlarla vəsait qoyulacaq, böyük bir şəhərcik salınacaq, amma heç nə olmadı. Beynəlxalq Bankdan götürülən kreditin qaytarılması ilə bağlı böyük bir problem yarandı. Azərbaycanda belə layihələrin elanını çox görmüşük. Lakin realizə olunmasında problemlər var. Problemlər varsa, deməli, yanaşma, vergi siyasəti dəyişməlidir. Xarici investorlar Azərbaycana can atmalıdır. Bütün bunlar təşkil olunmalıdır ki, verilən qərarlar da sonradan effekt

versin. İstənilən xarici investor ölkəyə gələrkən bir neçə sualına cavab axtarır. İlk olaraq onu qoyduğu investisiyaların qorunması maraqlandırır. Bunun üçün məhkəmə sisteminə yeniliklərə ehtiyac var. Məhkəmə sistemi daha ədalətli və sürətli çalışmalıdır. Daha sonra investorların gedəcəkləri ölkədə beynəlxalq müqavilələrdə iştirakçılıq nə səviyyədədir. Azərbaycan hələ də Ümumdünya Ticarət Təşkilatına hələ də üzv deyil. İnvestorlar üçün bu çox vacibdir. Bu təşkilat investisiyaların qorunmasında çox ciddi rol oynayır. Xarici şirkətlər həmçinin vergi və gömrük qanunvericiliyinə nəzər salırlar. Azərbaycanda Vergi Məcəlləsinə son 6 ildə 1000-dən çox əlavə və dəyişikliklər edilib. Bunlar bütöv halda deyil, məntiqsizliklərlə doludur. Bütün bunlar düzəlməlidir ki, sonradan investor daha rahat şəkildə Azərbaycana investisiya qoysun. Gürcüstan Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzv olduğundan son vergiləri aşağı saldıqdan sonra xarici investorları cəlb edə bildi".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Müsavət.com

Külək güclənəcək - xəbərdarlıq

Küləkli hava şəraiti ilə bağlı sarı xəbərdarlıq verilib. APA xəbər verir ki, bununla bağlı Milli Hidrometeorologiya Xidməti məlumat yayıb.

Bildirilib ki, sentyabrın 24-ü gündüzdən 25-i axşamədək Bakıda və Abşeron yarımadasında, eyni zamanda bölgələrdə gözəlinən küləkli hava şəraiti ilə bağlı Milli Hidrometeorologiya Xidməti tərəfindən sarı xəbərdarlıq verilib.

Bakıda və Abşeron yarımadasında şimal-qərb küləyi sarı xəbərdarlığa uyğun olaraq aralıq 13.9-20.7 m/san təşkil edəcək.

Sarı xəbərdarlığa uyğun olaraq Şabran, Xaçmaz, Siyəzən, Xızı, Salyan, Neftçala, Cəlilabad, Qobustanda fəsilələrlə qərb küləyi əsəcək, küləyin sürəti 13.9-20.7 m/san təşkil edəcək.

Əmək hüquqlarını pozan şirkət 20 min manat cərimə edildi

Vətəndaşların əmək hüquqlarını pozan hüquqi şəxs məsuliyyətə cəlb edilib.

Goranboy Rayon Prokurorluğundan APA-ya verilən məlumata görə, "HAYAT" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti tərəfindən işçilərin əmək hüquqlarının pozulması barədə daxil olmuş vətəndaş müraciəti əsasında Goranboy Rayon Prokurorluğunda araşdırma aparılıb.

Araşdırma zamanı qeyd olunan hüquqi şəxs tərəfindən əmək qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş qaydada əmək müqaviləsi hüquqi qüvvəyə minmədən (bağlanmadan) bir neçə şəxsin rayon ərazisində aparılan inşaat zamanı işlərin yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi müəyyən edilib.

Faktla bağlı Goranboy Rayon Prokurorluğunda MMC barəsində İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 192.1-ci (əmək müqaviləsi (kontraktı) hüquqi qüvvəyə minmə-

dən işəgötürən tərəfindən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi) maddəsi ilə inzibati xəta haqqında iş üzrə icraat baş-

lanaraq baxılması üçün aidiyyəti üzrə məhkəməyə göndərilib, məhkəmənin qərarı ilə hüquqi şəxs 20 min manat məbləğində inzibati cərimə edilib.

Bu sahədə mütəxəssis çatışmazlığı 1 milyona çatacaq

Rusiyanın mikroelektronika sənayesinin 2030-cu ilə qədər təxminən 50 min mütəxəssisə ehtiyacı olacaq.

Musavat.com Rusiya mətbuatına istinadən xəbər verir ki, bunu "Sberbank"-in rəhbəri German Gref "Micro-electronics 2024" forumunda deyib.

O bildirib ki, konsaltinq şirkətlərinin proqnozlarına görə, 2030-cu ilə qədər dünyada mikroelektronika sahəsində mütəxəssis qıtlığı yaranacaq: "Dünyada bu sahədə 1 milyon ixtisaslı işçinin çatışmazlığı yaranacaq. Rusiyada belə çatışmazlıq 50 min nəfərə çatacaq. İndi biz universitetlərimizdə təlim planları hazırlayırıq, lakin buna baxmayaraq, mikroelektronika sahəsindəki tələbatı tam qarşılamaq mümkün olmayacaq".

O qeyd edib ki, "Sber" öz növbəsində universitetlərlə əməkdaşlıq etməklə, tələbələrə praktiki təcrübə keçmək imkanları yaratmaqla, birgə ixtisaslaşdırılmış şöbələr yaratmaq və digər şərait yaratmaqla belə mütəxəssislərin hazırlanmasına yardım edir.

■ Musavat.com

Daxili İşlər Nazirliyinin Kibercinayətkarlıqla Mübarizə Baş İdarəsinin sosial şəbəkələrin Azərbaycan seqmentində onlayn qumar oyunları təşkil edən dəstənin üzvlərinə qarşı genişmiqyaslı əməliyyat həyata keçirməsi barədə məlumat vermişdik.

Yada salmaq ki, DİN Instagram sosial şəbəkəsində müxtəlif anonim adlarla açılmış səhifələrin və təndəşləri internetdə qumar oyunlarına cəlb etdiklərini müəyyən edib. Müəyyən edilib ki, dəstəyə başçılıq edən 1999-cu il təvəllüdlü Elmidar İsmayilzadə 1974-cü il təvəllüdlü Eldəniz İsmayilov daxil olmaqla, 30 nəfərə yaxın şəxsi öz cinayət əməllərinə cəlb edərək onlayn qumar oyunları təşkil ediblər.

Cinayətkar şəbəkənin üzvləri gizliliyi təmin etmək məqsədilə Rusiya, Ukrayna, Türkiyə və sair ölkələrə məxsus mobil nömrələrdən istifadə etməklə sosial şəbəkələrdə çoxsaylı səhifələr açmış və müxtəlif şimikləşdirici vədlərlə vətəndaşları xarici ölkələrə məxsus saytlar üzərindən qumar oyunlarına cəlb ediblər. "Fast Loto", "CHCPlay" kimi qeyri-qanunlu saytlara birbaşa adminlik statusu əldə edən şəbəkənin əsas üzvləri ölkə ərazisində çoxşaxəli virtual idarəetmə sistemi quraraq mobil qruplar şəklində kirayə götürdüləri və mütəmadi olaraq dəyişdikləri mənzillərdə Elmidar İsmayilzadə və Eldəniz İsmayilovun göstərişləri əsasında fəaliyyət göstərirlər. Qumar oyunlarında şərti olaraq "qurban" adlandırılan şəxslər pul vəsaitlərini dəstə üzvlərinin onlara göndərdikləri bank kartlarına köçürüblər.

Əməliyyat zamanı aşkar olunan 1.157 bank kartı ayrı-ayrı vətəndaşlardan müxtəlif məbləğlər müqabilində alınaraq cinayət fəaliyyətində istifadə edilib. Öz kartlarını dəstə üzvlərinə təqdim edən şəxslər isə onların əsl niyyətlərindən xəbərsiz olublar.

Axtarışlar zamanı saxta adlarla sənədləşdirilmiş xarici ölkələrə məxsus 110 ədəd mobil telefon nömrəsi, 2 milyon manat məbləğində nağd pul vəsaiti və sair maddi sübut kimi götürülüb. Aparılmış araşdırmalarla şəbəkənin üçüncü şəxslərin adlarına istifadə etdiyi bank hesablarına 20 milyon manatdan artıq vəsaitin mədaxil olduğu müəyyənləşdirilib.

Şəbəkənin cinayət yolu ilə əldə etdiyi külli miqdarda pul vəsaitlərini qanunlu dövriyyəyə daxil etmək üçün pul vəsaitlərini kriptovalyutaya çevirərək xarici ölkələrə göndərməsini təşkil edən 1988-ci il təvəllüdlü Rövşən Məmmədov müəyyən edilərək saxlanılıb. Araşdırmalarla dəstənin 3 milyon 375 min manat məbləğində pul vəsaitini kriptovalyuta şəklində xarici ölkələrə göndərdiyi məlum olub. İstintaq zamanı şəbəkə üzvlərinin qanunsuz yolla əldə etdikləri vəsaitlərlə aldıkları ümumi dəyəri 10 milyon manat olan 25 mənzil, torpaq sahələri, bağ evləri, ticarət obyektləri, "Mercedes Galenvagen", "Lexus",

Varlı övladlarını internet qumarında belə soyublar - həbslərin yeni təfərrüatı

Qumara aludə olan insanlar psixoloq və ya psixoterapevtə müraciət etməklə vəziyyətdən çıxıb bilərlər

"Range Rover" markalı lüks avtomobillər müəyyən edilərək məhkəmə qərarları ilə üzvlərinə həbs qoyulub.

Bəllidir ki, Azərbaycanda internet üzərindən qumarı varlılar oynayır, əsasən də imkanlıların övladları. İddia var ki, bir neçə imkanlı şəxsin övladları son aylar bu qumarda külli miqdarda pul udublar. Bununla bağlı DİN-ə də müraciətlər olub, bu şəbəkənin Azərbaycan seqmentində bağlanması istənilib. DİN bu şəbəkənin izinə çoxdan düşüb, bu müraciətlər isə dəstənin ələ keçməsinə daha da sürətləndirib.

Bəs kazinoda, qumar oyunlarında qazanmaq mümkündürmü? Və ən əsas sual - bu asılılıqdan necə qurtulmaq olar?

Mobil telefonların kütləviləşməsinə qədər qumar həvəskarları bir əmək pul xərcləyib Las-Vegasa üz tuturdularsa, artıq vəziyyət dəyişib. Hər kəsin telefonunda kazino proqramları var. Bir kliklə proqramı endirib oyunçuya çevrilmək mümkündür.

Kazino oyunlarında slot maşınlarından istifadə

olunur. Slota ələ telefon üzərindən pul ötürürsünüz, oyun parametrlərini təyin edirsiniz və mərc edirsiniz. Simvollar ekranı da fırlanır və oyunçunun vəzifəsi qalib kombinasıya toplamaqdır. Bütün bunlar bir alqoritmə uyğun olaraq baş verir: əl çevikliyi, ekranı var gücünə sıxmaq nəticəyə təsir göstərmir. Slotun davranışını proqnozlaşdırmaq, sadəcə, mümkün deyil.

Burada "oyunu kim başlarsa, o da oyundan qazancla çıxır" deyimini keçərlidir. Kazino oyunlarından fərqlənir, siz fiziki olaraq kazinoya getmisiniz, mobil telefonda qumar oynayırırsınız, qazanan uduşları çoxu kazinodan deyil, digər insanların itkilərindən əldə olunur.

Qumar obyektlərində slot maşınlarından başqa rulet, zər atma və kartlar var. Bütün bu oyunlar da şans qanunlarına əsaslanır. Əgər poker və ya blackjack oyununda oyunçunun bacarığı və təcrübəsi nəticəyə təsir edə bilərsə, digər əyləncələri sevenlərin şansları bərabərdir. Yalnız bir oyunçunun zamanətli qələbəsi var - o

da kazinonun özüdür.

Bəs qazanma ehtimalı çox aşağıdırsa, insanlar niyə daim azart oyunlara meyli edir?

Mütəxəssislər deyir ki, bütün bunlar psixologiya ilə bağlıdır. İnsanlar böyük mükafatlar üçün risk etməyi sevir. Lakin çox vaxt şanslarını real olandan çox qiymətləndirirlər. İnsanların ehtirasla pul qazanmağın başqa bir məşhur yolu lotereyalar və bukmekərlərdir. Bir çox insanlar mümkün qələbənin onların həyatını kökündən dəyişdirəcəyini düşünür, lotereyalardan öz qazancları haqda açıq şəkildə danışirlər. Faktiki isə təşkilatçılar satılan biletlərin pulunun 50-70 faizinə sahiblənilirlər. Bu gün real olan budur ki, ildırım vurmasından ölmək lotereyada, mərc oyunlarında udmaqdan daha asandır.

Amma insanlar lotereya biletlərini daha çox maraqla və əyləncə üçün alırlar.

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi əmək pensiyalarını paylayanda, dükan-bazarlarda "poz-qazan" lotereyalarına aludə

olan xeyli təqaüddü görürük. Belə lotereyalar aşağı qiymətə satılır, bir çoxları üçün əlçatandır və uduşlar da cəzibədir. Odur ki, əksəriyyət şansını yoxlayır. Hər dəfə uduzduqca, lotereyadan asılılıq da artır - adamda verdiklərini geri almaq, uduşun ona çatacağını sübut etmək arzusu yaranır.

Qumar oyunlarının əsas cəlbəediciyi də bundadır. Uduşları verdiklərini geri almaq, uduşları isə daha artıq udmaq arzusu, həvəsi ilə alışıb yanır. Kazino aludəçiləri oyuna başlamaya, lotereya biletlərinə taleyi dəyişən şans görünərlə tez bir zamanda lotereya almağa tələsirlər. Bundan ötrü banklardan borc götürənlər, maşınlarını, evlərini satanlar da az deyil.

"Qumar asılılığından qurtulmaq mümkündürmü" sualına mütəxəssislər dəqiq cavab verə bilmir. Deyirlər ki, hər insan qumara aludə olduğunu etiraf etmək gücünü özündə tapmır. Belə insanlar psixoloq və ya psixoterapevtə müraciət etməklə vəziyyətdən çıxıb bilərlər.

■ Ehsan MƏMMƏDƏLİYEV,
Musavat.com

Azərbaycana da gəldi, əsas qadınları tutur, 89 gün davam edir...

Tez-tez özündən çıxmaq, enerji azalması ... - payız depressiyası ilə necə mübarizə aparmalı

Azərbaycana payız fəslı gəlib. Payız fəslının uzunluğu 89 gün 20 saat 36 dəqiqə 54 saniyə olacaq.

Payız deyən zaman insanların yadına kədər düşür. Təbiətin yeniləndiyi, tətilin edildiyi, açıq havada uzun zaman keçirilən günlərin arxasınca payızın gəlməsi ilə gündüzlər qısalmır, hava sərinləyir və yarpaqlar tökülməyə başlayır. Təbiətdə olan bu dəyişiklik, insanlara da təsir edir və onları mövsümi depressiyaya doğru çəkir.

Mütəxəssis qeyd edir ki, bədənin bioloji saatını və ritmini nizamlayan melotonin hormonu günəş işıqları azaldığı zaman gecələr uzun, gündüzlər qısalan zaman daha çox ifraz edilir. Gün işığı azaldıqca, beyində yüksək miqdarda yaranan melotonin hormonu insan bədənindəki enerjinin azalmasına, yorğunluğa və isteksizliyə səbəb olur.

Eyni zamanda beyində kimyəvi maddələrdən biri olan serotonin hormonu, payızda günəş şüalarının azalmasıyla azalır və bu vəziyyət depressiyaya səbəb olur.

Eyni mövsümi depressiyaya qış aylarında da müşahidə edilir. Ancaq payız depressiyası daha tez-tez müşahidə edilir. Enerji azlığı şəxsin həyatını monotonluğa çəkdiyi zaman mövsümi depressiya barədə düşünə bilər. Həkim qeyd edir ki, payız depressiyası təkcə

mövsümi dəyişikliklərdən qaynaqlanmır. Şəxs daha əvvəl depressiya yaşayıbsa və ya genetik uyğunluq varsa mövsümi depressiya yaşama riski artır.

Depressiya adətən qadınlarda kişilərlə müqayisədə daha çox olur. Buna görə də payız depressiyası qadınlarda daha çox müşahidə edilir.

Payız depressiyasının əlamətləri əsasən bunlardır:

- Səhər yuxudan oyanmaqda çətinlik çəkir, əzginlik hiss edir. Həddən artıq yatmaq istəyi yaranır;
- Ümumi yorğunluq. Fikrini bir yerə cəmləyə bilməmək. İşləyirsə, işə adaptasiya oluna bilməmək problemi, işə getməmək istəkləri müşahidə olunur;
- İştahasızlıq. Bəzən isə həddən artıq yeməyə meyllilik yaranır;
- Hər şeyə maraq itir. Hətta dost və yaxınlardan uzaqlaşmağa, az ünsiyyətə olmağa, özünə qapanmağa başlayır;
- Ümitsizlik, inamsızlıq hissləri yaranır;
- Tez-tez özündən çıxmaq, enerji azalması əlamətləri müşahidə edilir.

Bəs payız depressiyası ilə necə mübarizə aparmalı?

Mütəxəssislər bildirir ki, bu əlamətlər olduqda, azalan enerjini yenidən özünə qaytarmaq üçün rejimlə düzgün qidalanmaq, gün ərzində

1 və ya bir neçə dəfə açıq havada gəzmək, idmanla məşğul olmaq lazımdır.

Müəyyən fantaziya artırmaq tövsiyə olunur. Məsələn, səhər yeməyini maraqlı etmək, iş yerində yorulduqda fasilələr vermək və s. İlk növbədə qida rasionuna diqqət etmək lazımdır. Ağır və insanı ətalətə gətirən yeməklərdən qaçmaq, yüngül, insanda xoş əhval yaradan, tez həzm olunan yeməklərə üstünlük vermək lazımdır. Ağ şəkərdən bacardıqca az istifadə tövsiyə edilir. Çünki ağ şəkər qanda şəkəri sürətlə yuxarı qaldırır və yuxud aşağı sala bilər. Bu isə yorğunluq hissini artırır. Ağ şəkərin əvəzinə şirin meyvələrdən istifadə etmək olar. Payız bol meyvə mövsümüdür.

Həmçinin şirniyyat, tort və şokoladlardan az istifadə etmək tövsiyə edilir. Xatırladaq ki, bu qidalarda vitaminlər az olur.

Mütəxəssislərin fikrincə, payız depressiyası bir xəstəlik deyil, yalnız psixoloji qərarlılıq halıdır və daha çox boş-bekar insanların qapısını döyə bilər.

Ümumiyyətlə, çalışmaq lazımdır ki, hər zaman faydalı məşğuliyyətlər tapılsın. Məsələn, qadınlar mətbəxdə daha fəal ola bilər, toxuma, tikmə bacarıqlarından faydalana bilər. Həmçinin dil öyrənmək, mütaliə etmək, rəsm çəkməklə məşğul olmaq olar. Dost və yaxınlarla tez-tez ünsiyyətdə

olmaq, bərabər istirahət etmək tövsiyə edilir.

Depressiyanı aradan qaldıran amillərdən biri də idmandır. İdmanla məşğul olmaqla stressdən uzaq olmaq olar. Stress qanda adrenalinin parçalanmasını sürətləndirir, depressiv əlamətləri artırır. İdmanla məşğul olduqda beyin qanla təchizatı gücləndirir, mənimşəmə qabiliyyətini artırır.

Səhər tezdən yürüş etmək əhval-ruhiyyəni yaxşılaşdırır, endorfin hormonunun artmasına səbəb olur. Endorfinin artması insanın özünü sevincli, xoşbəxt hiss etməsinə səbəb olur.

Əgər qeyd edilən əlamətlər özünü kəskin şəkildə göstərsə, mütəxəssisə müraciət etmək lazımdır.

Mövzu ilə bağlı psixoloq Azad İsayadə "Yeni Müsavat"a danışib. Psixoloq qeyd edib ki, əslində payız depressiyasının daha çox qadınlarda aşkarlanması fikri doğru deyil:

"Qadın və yaxud kişi olmasından asılı olmayaraq, adətən payız mövsümündə insanlarda bir depressiv vəziyyət yaranır. Sadəcə, qadınlar depressiya halına düşəndə dərhal bunu büruzə verir, amma kişilər depressiyanı boynuna almır, uzun müddət bu vəziyyətə dözməli olur, şikayət etmir. Nəticədə biz bu barədə məlumatı gec alırıq və bununla bağlı statistikaya gec qeyd olunur. Ona görə də bizə elə gəlir ki, daha çox qadınlar payız depressiyasından əziyyət çəkir. Qadınlar bu vəziyyətini bölüşməyə çalışır, kişilər isə bir çox hallarda depressiyanı alkoqol ilə aradan qaldırmağa meyilli olur, bu vəziyyətini gizlədir və sairə".

Psixoloq qeyd edir ki, ümumiyyətlə il ərzində fizioloji baxımdan 2 qeyri-sabit dövr olur: "Birincisi, qışdan yaz keçən dövr. Bu əsasən mart ayına, Novruz bayramı ərəfəsinə təsadüf edir və adətən daha ağır olur.

İkincisi isə yaydan payıza, qışa keçən dövrə təsadüf edir. Bu zaman insanın bədəni fizioloji olaraq, yeni iqlimə hazırlaşır, müəyyən proseslər ləngiyir. Hətta orqanizmdə hansısa xəstəliklər varsa daha da kəskinləşir və yaxud özünü büruzə verir.

Sözsüz ki, bu, müvəqqəti haldır. Amma bu o demək

"Bu şəhərdə" komandasından keçmiş deputata sət cəvab

Milli Məclisin sabiq deputatı Etibar Əliyev "Bu şəhərdə" kollektivini sət şəkildə tənqid edib.

"Teatrın tərbiyəvi rolu danılmazdır. Teatrda zövq almalısan, ürəkdən gülməli. Hətta məşhur yumoristlərdən biri "ekoloji təmiz yumor" anlayışını işlətmışdi. Təsədüfən "Bu şəhərdə-2050" 81-ci bölüme baxdım. "Toy" adlandırdıqları tamaşada səhnəyə inkasator rolunda daxil olan Coşquna içki təklif olunur. Nəçədə gətirilmiş şərti arağı "sağlıq"lar deməklə içirlər. Rafael deyir, bu, sənin ananın sağlığına, içirlər. Sonra ata sağlığına içirlər. Sonra Rafael Coşquna deyir: "Mənim anamın sağlığına, mənim anam anaş toyuq-zəddir? Səninlənin sağlığına içirik, mənimlənin yox"?

Bu sözləri Milli Məclisin sabiq deputatı Etibar Əliyev deyib.

"Bu şəhərdə" kollektivini tənqid atəşinə tutan eks-deputat onların səhnəciklərini biabırçılıq adlandırb:

"Baxırsan ki, tamaşaya xeyli gənc gəlib. Bu gənclər "anaş toyuğun" nə olduğunu bilirlərmi? Yaxud sual versələr bunu onlara necə izah edə bilərik? "Qadının ərəblə tanış" səhnəsi lap biabırçılıqdır. Şit hərəkətlər, adətənənələrimizi aşağılamaq, küçə söhbətlərini səhnəyə gətirmək teatrın süqutudur.

Teatrda parodiya sınaqmış metoddur. Ancaq bunlar kimləri parodiya edirlər? Bayram Nurlunu, Xoşqədəmi, Hacı Nuranı, Elza Seyidcahanı? Parodiya janrını da gözədən salıblar.

İndi vəziyyət elə həddə gəlib çatıb ki, heç bir qüsuru tənqid etmək olmur. Ərköyünlük əxlaqda da təsir edib. Bir dəfə tanınmış şəxslərdən biri bunları tənqid etmişdi. Bu ekoloji kirli yumoristlər həmin şəxsi təhqir etməkdən çəkinmədilər". (Yenisabah.az)

Məsələ ilə bağlı Yenisabah.az-a tanınmış ssenarist və aktyor, **"Bu şəhərdə"nin prodüseri Müşfiq Abbasov** danışib. Ssenarist hər bir fikrə hörmətlə yanaşdığını, lakin bu tənqidləri o qədər də önəmsəmədiyini qeyd edib:

"Mən sabiq deputatın həm haqqımızda verdiyi açıqlamanı, həm də onun haqqında məlumatı indi oxudum. Hər bir fikrə hörmətlə yanaşınq.

Birincisi, belə başa düşdüm sabiq deputatımız üzvü olduğu partiyaların, deputatı olduğu rayonun, çalışdığı təhsil sahəsinin bütün problemlərini həll edib, indi də şəhərdən-axşama kimi bizim - Azərbaycan tarixində Heydər Əliyev Sarayında ən çox konserti olan "Bu şəhərdə"nin səhnəciklərini elə izləyir ki, hamısını əzbər bilir. Buna çox şadam.

İkincisi, dəfələrlə partiya dəyişmiş Etibar Əliyevin fikrinə nə qədər etibar etmək olar bilmirəm, amma onu bilirəm ki, bizim tamaşaçıların sayı qədər onun seçicisi olsaydı, o, (özündə 5 yox, 4 illik) sabiq deputat olmazdı. Allah bizim tamaşaçıları qorusun!"

deyil ki, insan buna dözməlidir. Çoxumuz yüngül formada bu hala düşürük və iqlim sakitləşəndə tədricən vəziyyətdən çıxırıq.

Lakin bəzi insanlar bunu ağır formada keçirir, depressiv və yaxud həyəcan nevrozu formasında panik ataklar yaranır. Bu zaman buna qarşı tədbirlər

görmək lazımdır. Yeni vaxtında psixoloqa, psixoterapevtə müraciət etməli, ağır fiziki işlərdən qaçmalı, boş vaxtları daha çox səmərəli keçirməyə çalışmaq lazımdır. Burada söhbət təkcə əyləncədən getmir, əhəmiyyətli fəaliyyət nəzərdə tutulur".

✉ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 172 (8544) 24 sentyabr 2024

Meymun hakimini eynəyini oğurlayıb qaçdı

Hindistanın Uttar Pradeş ştatının Vrindavan şəhərində meymun rayon hakimindən eynək oğurlayıb. Hadisə "India Today"-in diqqətini çəkən videoya çəkilib. Mathura rayon hakimi Mathur Navneet Singh Chahal və Vrindavan polis nəzarətçisi Janmashtami festivalında tanrılara səhər salamlarının Mangala Arati ritualı zamanı izdihamı araşdırmaq üçün Banke Bihari məbədinə gəliblər. İzdiham iki nəfərin ölümü ilə nəticələnib, daha bir neçə festival iştirakçısı isə yaralanıb. Çahal hadisəni araşdıran komissiyanın digər üzvləri ilə söhbət edərkən meymunun hücumuna məruz qalıb. Primat beş nədən xəbərsiz məmurun üstünə atılıb və eynəyi ilə qaçıb. Çoxlu sayda şahidlərin gözü önündə heyvan binanın üstünə çıxıb və yalnız xeyli razılaşdıqdan sonra stəkanı qaytarmağa razılaşıb.

Daha əvvəl bildirilmişdi ki, Hindistanın Raxastan ştatının Caypur şəhərində bir meymun polis bölməsində saxlanılan qətl hadisəsi ilə bağlı 15 sübut olan çantani oğurlayıb. Digər sübutlar arasında çantada qətl silahı olan bıçaq da olub.

Zooparkdakı heyvanlar vaksiniənlənir

Franklin Park və Stone zooparklarının saytında yazılan xəbərlərə görə, ABS-ın şimal-şərqindəki Nyu England zooparklarının heyvanlarını koronavirusa qarşı peyvənd etməyə başlayıblar. Ərazidə bir dənə də olsun COVID-19 olan bir heyvan tapılmadı, lakin təşkilat rəhbərliyi onları profilaktik olaraq Zoetis dərmanı ilə peyvəndləməyə qərar verib. Zoopark peyvənddən sonra "xəstələri" yaxından izləyəcəklərinə söz verib. New England Zoos Heyvan Sağlamlığı Departamentinin baş baytar həkimi Chris Bonar "bir heyvanın peyvənd reaksiyasının hər hansı bir əlamətini izləyəcəyik" deyib.

Zoopark virusa qarşı potensial olaraq həssas olan hər

bir heyvanın vəziyyətini araşdırdıqdan sonra Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi tərəfindən vaksinin istifadəsini təsdiqləyib. Zooparkda primatlar, pişiklər (aslanlar, pələnglər və qar bəbirləri) yaşayıb. Əvvəlcə vaksiniyənlənəcək, risk altında olan heyvanları tam aşılamaq üç-dörd həftə çəkəcək.

Daha əvvəl Rusiya bölgələrində, yerli dərman Karnivak-Kov ilə heyvanların COVID-19 əleyhinə peyvəndi başlayıb. Peyvəndlər özəl və dövlət baytarlıq klinikaları tərəfindən aparılır.

Dişinizin rəngini dəyişmək istəyirsinizsə, bunları yeyin

Amin turşuları və pigmentləri olan məhsullar diş rənginə ən çox təsir göstərir. Borovski Seçenov adına Stomatologiya İnstitutunun direktoru Irina Makeeva bu barədə danışır. Bu barədə "Moskva" agentliyi xəbər verir. Makeevaya görə, buraya qara qaragat, turşu çuğundur, albalı, albalı suyu, qırmızı şorab, həmçinin rəngli qazlı içkilər, bir çox adəviyyat və sous daxildir. Diş həkimi çay və qəhvənin davamlı istifadəsi səbəbindən dişlərin rənginin pisləşməsinə və çayın onları daha çox ləkə etdiyini qeyd edib. Bu içkilərin hər istifadəsindən sonra ağzınızı yaxalamaq və ya xüsusi köpük vurmaq kifayətdir, xüsusən də şəhərlər dişlərinizi yaxşı fırçalamıssa.

Əvvəllər həddindən artıq alkoqol istehlakının diş sağlamlığına mənfi təsir göstərə biləcəyi bildirilmişdi. Rekonstruktiv və estetik stomatologiya və implantologiya mütəxəssisi Dmitri Smimovun izah etdiyi kimi, alkoqol qan tədarükünə mənfi təsir göstərir, bu səbəbdən dişlərin ömrünü azaldır.

Bu qız daim saç və dırnaq yeyir

Kirovdakı həkimlər 16 yaşlı bir qızın mədəsindən 300 qramlıq tük yığını çıxarıb. Bu barədə regional hökumətin saytında məlumat verilib. Rus qadın Ekaterina Boryakovanın 10-15 santimetr uzunluğundakı saç topasını həkimlər əməliyyatla xaric ediblər. Boryakovanın nadir bir xəstəliyə tutulduğu - trichobezoar, yutulan saçlar, dırnaqlar və ya həzm olunmamış qida parçacıklarının mədəsində yığıldığı ortaya çıxıb. Son nəticədə kütlə topa çevrilib.

Pediatrik neyrocərrah Eduard Sircinin sözlərinə görə, bu xəstəlik ən çox yeniyetmə qızlarda olur. "Zamanla qarın ağrısı, ürək bulanması hissi, qusma şikayətləri başlayır, istehlak edilən yemək miqdarı adi haldan daha az olur" deyərək həkim bunu da əlavə edib. Sirçin, xəstəxananın praktikasında on ildən çoxdur ki, bu kimi halların olmadığını bildirdi. Sonuncu dəfə bu, 1999-cu ildə baş vermişdi, 14 yaşlı bir qız ora gətirildi və 900 qram ağırlığında bir saç topu çıxarıldı.

Bunları bilirsinizmi?

- * Marafon qaçışı yarışlarında zəncilərin daha çox uğur qazanmasının səbəbi ayaqlarında ağ dərililərdən fərqli olaraq 2 ədəd artıq vətərin olmasıdır.
- * Hər bir insan ömrü boyunca təxminən 2 milyon dəfə biri-birinə söz verir.
- * İşləyən insanlar təqribən 5 ilini oturmaqla keçirirlər.
- * Hər bir insan yemək bişirmək üçün 2.5 ilini, yemək üçün isə 3,5 ilini sərf edir.
- * Qadınlar 17 ilini yalnız artıq çəkiddən xilas olmaq üçün xərcləyirlər.
- * Qadınlar 8 ilini alış-verişə, 1,5 ilini isə qadın salonunda keçirir.
- * İnsan 1 ilini ev təmizliyinə sərf edir.
- * İnsan ömrünün 10 ilini işləməklə keçirir. (20-65 yaş arası həftədə 40 saat işləyənlər)
- * İnsan ömrünün 90 faizini qapalı mühitdə keçirir.
- * İnsan ömrü boyunca 9 il televiziya seyr edir. 2 il isə sadəcə reklamları izləyir.
- * Hər bir insan ildə 2 min yuxu görür.
- * Hər bir insan təxminən 4,5 il avtomobil idarə edir və bu insanlar ilin 3 ayını yollarda keçirir.
- * Parisin küçələrini bəzəyən şabalıd ağacları Fransaya Türkiyədən gətirilmişdir.
- * İnsan 1,5 ilini hamamda keçirir.
- * "Bugatti Veyron" avtomobili ən yüksək (420 km) sürətlə gedərsə, 13 dəqiqədən sonra təkərləri əriyər. Ancaq bu demək olar ki, mümkün deyil. Çünki 8 dəqiqə sonra benzini bitir.
- * Eskimoslarda ailəsindən məmnun olmayan uşaq istədiyi başqa bir ailəylə birlikdə yaşaya bilər.

Timsah itə hücum etdi, sahibəsi əlindən aldı

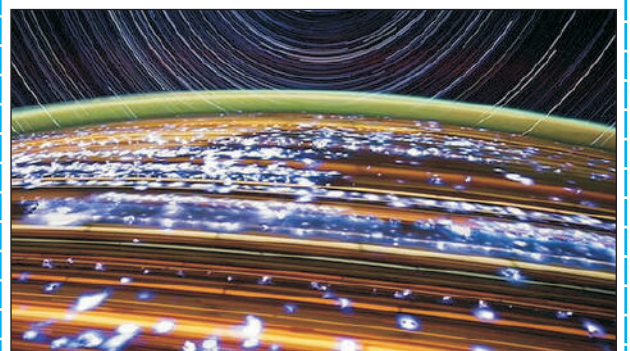
Amerikanın Florida ştatının Boca Raton şəhərində timsah itini gəzdirən yaşlı qadına hücum edib. "The Palm Beach Post" qəzetinin yazdığına görə, amerikalı heyvanı yırtıcıdan dəf edə bilib. Hadisə 74 yaşındakı Suzan Marciano Boca Ratonun qərbindəki bir parkda bir gölün yaxınlığındakı kəndirdən bir iti buraxdığı zaman meydana gəlib.

Qadın yırtıcıyı ev heyvanına yaxınlaşanda görüb. Növbəti anda iti tutub. Marciano deyir: "Tərəddüd etmədən bacardığım tək şeyi etdim: özümü bütün ağırlığımla ona doğru atdım". Qadın timsahı məcbur edib ki, itini buraxsın. Amma əvəzində özünə ziyan verib, timsah onun əlini dişləyib.

Qadın geri mübarizə aparmadı bacardı və itlə birlikdə sahələ çıxdı. Bundan sonra xəstəxanaya getməli oldu, burada dişlənmiş ələ beş tikiş qoyuldu. İt baytarlıq klinikasında müalicə olunub.

Bir park gözetçisi və Florida Balıqçılıq və Təbii Sərvətlər Komissiyasının nümayəndəsi hadisə yerinə baş çəkib. Hücumun harada olduğunu deqiq müəyyən edə bilməyiblər. Bundan əlavə, yoxlama zamanı göldə bir dənə də olsun timsah görməyiblər.

Floridada, Missisipi timsahları, Şimali və Cənubi Karolina, Corciya, Texas və Luizianada da geniş yayılıb. Uzunluğu 4,5 metrə qədər olan nümunələr var, lakin orta hesabla 3,4 metrə qədər böyüyür və çəkisi 200 kiloqrama qədərdir.

Astronavt kosmosda "ulduz izlərini" çəkdi

Amerikalı astronavt Don Pettitin Beynəlxalq Kosmik Stansiyadan (BKS) çəkdiyi unikal şəkli görənləri heyərtə gətirib.

Fotoda ilk baxışdan həqiqətən nəyin göstərildiyini başa düşmək çox çətindir. Astronavtın sözlərinə görə, bu, Yer, kosmik stansiyanın "Cupola" modulunun pəncərələrindən çəkilmiş uzun ekspozisiyalı fotosudur.

"Aşağıdan şəhər işıqları narıncı zolaqlarla parıldayır, sol alt küncdə isə Yer fırlanmasını göstərən zəif ulduz izləri görünür. Astrofotografiya - elm və sənəti birləşdirməyin maraqlı yollarını tapa bilər", - deyərək Petit çəkdiyi görüntünün şərh edib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi

2528-ci məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500